Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Tirsdag 2. juni 2015 kl. 09:15.
Møterom 546

Innkalles:
Bjørnar Borvik (leder) (a)
Magne Strandberg (a)
Anneken Sperr (a)
Jonas Jensen (b)
Kjersti Bakke Sørensen (c)
Emilie Melbø Kristoffersen (d)
Sandra Guderud (d)
Sekretær: johanne.spjelkavik@jurfa.uib.no

Neste møte: Høsten 2015

Sak 36/15	**Godkjenning av innkalling og dagsorden**
	Innkalling: Dagsorden:
Sak 37/15	**Orienteringssaker**
1	Protokoll fra SU 14. april (ekstraordinært møte) og 21. april. Godkjent hhv i møtet og på sirkulasjon 23. april. ***OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.*** Vårt høringssvar til utredning om sensurordninger etter det ekstraordinære møtet, utgjør store deler av UiBs høringssvar til UHR.
2	Fullmaktsvedtak a. JUR640 Planrett Litteratur b. JUS279-2-A Transnational Commercial Law I Forkunnskapskrav c. JUSETIKK Datoer for gjennomføring av etikkurset d. JUS124 Tingsrett Litteratur e. JUS134 Rettshistorie og komparativ rett Emnebeskrivelse f. JUS 251-1-A Arbeidslivets rett, JUS 251-2-A Grunnleggende arbeidsrett og JUS 251-2-B Arbeidsrett fordypning: Litteratur. g. JUS260-2-C Kjennetegnsrett: Litteratur. h. JUS260-2-D Markedsføringsrett: Litteratur. i. Redaksjonell endring i emnebeskrivelser vedrørende vurderingsform som følge av fakultetsstyrets vedtak om digital eksamen. Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til Johanne.spjelkavik@jurfa.uib.no De publiseres også sammen med innkallingen og protokollen på Studieutvalgets nettside: http://www.uib.no/jur/24968/studieutvalget
3	Årsmeldinger fra Felles klagenemnd: http://www.samordnaopptak.no/info/om/klagenemnder/felles-klagenemd/index.html
4	Årets søkertall. Kort presentasjon.
5 2015/3943	Foreslått endring i Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Høring fra KD. Høringssvar fra Det juridiske fakultet.
6	Eksamenstid: I sitt møte 17. februar 2015, sak 14/15-13, drøftet Studieutvalget spørsmålet om eksamenstid (fire eller seks timer). Utvalget ga leder i oppdrag å arbeide videre etter visse linjer. Det har vært avholdt et lærermøte med støtte av universitetspedagogisk kompetanse. Her gis en muntlig orientering om status i dette arbeidet.
Sak 38/15	**Saker til drøftelse/høring/uttalelse**

Postadresse
Postboks 7806
5020 Bergen

Telefon 55 58 95 00
Post@jurfa.uib.no
Internett www.uib.no
Org no. 874 789 542

Det juridiske fakultet
Telefon 55 58 95 00
Telefaks 55 58 95 10

Besøksadresse
Magnus Lagabøtes plass 1, 5010 Bergen

1 ***SU uttaler***	JUS257-2-A Grunnleggende selskapsrett. Kursrapport. Kursrapporten tas til orientering. Rapporten er meget knapp, men det foreligger ikke andre signaler som gir grunnlag for uro. Kurset har god oppslutning; høsten 2014 møtte 71 til eksamen, 69 av dem besto.
2 ***SU uttaler***	JUS260-2-A Design- og patentrett. Kursrapport Kursrapporten tas til orientering.
3 ***SU uttaler***	JUS251-1-A Arbeidslivets rett. Kursrapport. Kursrapporten tas til etterretning. Studieutvalget er kjent med problemene med å finne en form og et nivå på undervisningen som gjør den godt egnet både for jusstudienter i femte studieår og for gruppen «andre» slik ordningen er for dette emnet.
4 ***SU uttaler***	JUS251-2-A Grunnleggende arbeidsrett. Kursrapport. Kursrapporten tas til etterretning. Studieutvalget er kjent med problemene med å finne en form og et nivå på undervisningen som gjør den godt egnet både for jusstudienter i femte studieår og for gruppen «andre» slik ordningen er for dette emnet.
5 ***SU uttaler***	JUS251-2-B Arbeidsrett fordypning. Kursrapport. Kursrapporten tas til etterretning.
6 ***SU uttaler***	JUS259-2-A Internasjonal privatrett. Kursrapport Kursrapporten tas til etterretning. Studieutvalget erkjenner at den usikre situasjonen med hensyn til undervisere kan være belastende for emneansvarlig. På den annen side kan det tilføre en dynamikk og utvikling i kurset som isolert sett er heldig.
7 ***SU uttaler***	Delinnstilling I fra studieordningskomiteen og høringssvarene til innstillingen finnes på siden her: http://www.uib.no/jur/62628/utredning-av-ny-studieordning-2014%e2%80%932016 Fakultetsstyret vil få saken til orientering i sitt møte den 9. juni.
	Vedtakssaker
Sak 39/15 **Vedtaksforslag**	Endring i § 3-7 i Utfyllende regler, om innarbeidelser av hjelpemidler til eksamen. Forslag fra studieadministrasjonen. § 3-7 nr. 1 skal lyde: «I alle medbrakte hjelpemiddel til eksamen kan det være understrekinger og/eller markering med markeringstusj o.l. av hele ord og setninger og vannrett og loddrett strek i margen, i alle farger.» § 3-7 nr. 2 første punktum skal lyde: «I alle medbrakte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidet henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre hjelpemiddel som er tillatt ved denne eller andre eksamener gitt i masterprogrammet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen.»
Sak 40/15 **Vedtaksforslag**	Forhåndsvedtak om godskriving av eksterne emner i masterstudiet i rettsvitenskap. Forslag fra studieadministrasjonen. 1. Høgskolen i Buskerud og Vestfold: a. Fullført bachelor i juss fra Høgskolen i Buskerud og Vestfold, godskrives slik: Hele 1. og 2. studieår, samt JUS131 Kontraktsrett II, JUS132 Pengekravsrett, JUS134 Rettshistorie og komparativ rett og JUS243 Alminnelig formuerett. b. Studenter med kun 2 år fra HBV får godskrevet hele 1. og 2. studieår. 2. Høgskolen i Lillehammer: a. 2. studieår av bachelorprogrammet i jus ved Høgskolen i Lillehammer godskrives som JUS124 Tingsrett, JUS131 Kontraktsrett II og JUS132 Pengekravsrett. b. Enkeltemnet NIRI (16 sp) fra HiL (3. året) gir JUS121 NIRI (17 sp) hos oss. Enkeltemnet Rettskildelære, sammenlignende rett og rettshistorie (15 sp) gir JUS133 Rettskilde- og metodelære (10 sp) og JUS134 Rettshistorie og komparativ rett (10 sp) hos oss. c. Studenter som på denne måten får færre studiepoeng enn 300 i samlet

grad, må supplere med ekstra spesialemne.

3. Universitetet i Oslo:
    a. Spesialemner på masternivå fra Det juridiske fakultet i Oslo, som kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap der, godskrives som spesialemner hos oss.
4. Universitetet i Agder:
    a. Første studieår av bachelorprogrammet i rettsvitenskap fra Universitetet i Agder godskrives slik:
        i. EX-100 Examen philosophicum godskrives som EXPHIL Examen Philosophicum
        ii. EX-101 Examen facultatum godskrives som EXFAC Juridisk forprøve
        iii. JUR101 Juridisk metode I godskrives som JUS114 Juridisk metode
        iv. JUR102 Forvaltningsrett I godskrives som JUS111 Forvaltningsrett I
        v. JUR103 Kontraktsrett I godskrives som JUS113 Kontraktsrett I
        vi. JUR104 Arbeidsrett I godskrives ikke i rettsstudiet her. Arbeidsrett kan bare inngå som spesialemne, og det må da være på masternivå.
        vii. JUS112 Arve- og familierett er ikke godskrevet.
    b. Første og andre studieår av bachelorprogrammet i rettsvitenskap fra Universitetet i Agder godskrives slik:
        i. Forvaltningsrett II sammen med Velferdsrett godskrives som JUS123 Forvaltningsrett II
        ii. Kontraktsrett II godskrives som JUS131 Kontraktsrett II
        iii. Pengekravsrett godskrives som JUS132 Pengekravsrett
        iv. JUS122 Erstatningsrett er godskrives ikke

Sak 41/15	JUS241 Strafferett Læringsmål og litteratur. Forslag fra emneansvarlige Jørn Jacobsen og Erling Johannes Husabø.
Vedtaksforslag	Læringsmål og litteratur endres som foreslått for JUS241 Strafferett.
Sak 42/15	JUS131 Kontraktsrett II. Ny emneansvarlig.
Vedtaksforslag	Professor Hilde Hauge går inn som kursansvarlig for JUS131 Kontraktsrett II fra og med høsten 2015 i stedet for professor Johan Giertsen.
Sak 43/15	Obligatorisk engelskspråklig spesialemne i masterstudiet i rettsvitenskap. Forslag fra studieadministrasjonen. *Av hensyn til fakultetsstyremøtet, må protokollen godkjennes for denne saken allerede i møtet.*
Vedtaksforslag	Studieutvalget tilrår at fakultetsstyret vedtar obligatorisk engelskspråklig spesialemne fra og med høsten 2016, og vedtar endring av studieplan for masterprogrammet i rettsvitenskap og Utfyllende regler for studier i rettsvitenskap som foreslått.
Sak 44/15	Endring i Utfyllende regler om forhåndsgodkjenning av utveksling. Forslag fra studieadministrasjonen.
Vedtaksforslag	1. Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at § 5-9 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet endres som foreslått. Endringene som trer i kraft slik at de gjelder for delstudier i utlandet som gjennomføres fra og med studieåret 2016/2017. *Av hensyn til fakultetsstyremøtet må protokollen godkjennes for denne saken allerede i møtet.* 2. Endringer i § 5-1 og 5-7 i Utfyllende regler vedtas som foreslått.
Sak 45/15	Forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven og egenbetalingsforskriften.
Vedtaksforslag	Fakultetet sender høringssvar som foreslått, med de tilføyelser som måtte komme til pkt. 5.
Sak 46/15	JUS122 Erstatningsrett Litteratur og ordgrense i arbeidsgruppeoppgaver. Forslag fra emneansvarlig Jan-Ove Færstad.
Vedtaksforslag	1. Litteraturen endres som foreslått for JUS122 Erstatningsrett med virkning fra høsten 2015. 2. Organiseringen av arbeidsgruppeoppgaver endres som foreslått med virkning for høsten 2015.

2.1. Arbeidsgruppeoppgave 3 gjøres til en muntlig framførelse uten innlevering av skriftlig arbeid.
2.2. Arbeidsgruppeoppgave 6 får ordgrense på 2500 ord.
2.3. Ordningen evalueres og rapporteres i emnets kursrapport. Evalueringen tillegges stor vekt i vurdering av videreføring av ordningen.

Eventuelt

Bjørnar Borvik
Leder

Johanne Spjelkavik
Sekretær

Sak 37/15 – 4

Årets søkertall

Tall for søkere til Det juridiske fakultet i Bergen:

År	**Studieplasser**	**Søkere**	**Endring i %**	**Søkere førstevalg**	**Endring i %**
2012	389	5467		1660	
2013	389	5329	-2,5	1668	0,5
2014	389	5236	-1,7	1612	-3,4
2015	380	5439	3,9	1699	5,4

Vi ser at vi har en økning både i søkertall og i søkere med oss som førstevalg. I år har vi 4,47 førstevalgsøkere pr studieplass, i fjor var tallet 4,14.
UiB hadde samlet sett 27100 søkere til 3799 plasser, herav 9024 førstevalgsøkere. Det gir 2,38 førstevalgsøkere pr studieplass, i fjor var tallet 2,23.

Tilbake til sakslisten

Sak 37/15 – 5

Foreslått endring i Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Høring fra KD.

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring et forslag om endring i Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Endringen innebærer at masterprogram i rettsvitenskap kan være integrert femårig eller treårig bachelor og toårig master. Høringsbrevet mm fins her: https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing---utkast-til-endringer-i-forskrif/id671251/

Fakultetet har svart på høringen:

> Vi viser til henvendelse datert 7. mai 2015.
>
> Det juridiske fakultet slutter seg til forslaget.
>
> Forslaget vil åpne for at de tre institusjonene som i dag har akkrediterte masterstudier i rettsvitenskap, kan organisere disse på den måten som best ivaretar hensyn til kvalitet og effektivitet.
>
> Samtidig er det av betydning at tittelen «master i rettsvitenskap» reserveres for utdanninger som ivaretar slik bredde og dybde som kreves i de profesjoner der graden er lovpålagt. Vi anser at forslaget ivaretar dette på en tilfredsstillende måte. Masterstudier på beslektede felter må fortsatt ha andre betegnelser, slik vi for eksempel ser i dag for LLM-programmer i Tromsø og Oslo.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 1

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen – høsten 2014

Kursrapport JUS257-2-A Grunnleggende selskapsrett

Kursansvarlig: Filip Truyen

1. Faglærers vurdering av gjennomføring

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget
Ok

ii. forelesningene
Ok

iii. brukte oppgaver – både i arbeids- og storgruppen
Brukes ikke

iv. skriving og kommentering
Brukes ikke

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene
Brukes ikke

vi. obligatorisk kursoppgave
Brukes ikke

vii. Eksamen
Prioriteter praktikumsoppgave. Det funger bra. Skriver sensorveiledninger som også er til god nytte for studenter i de etterfølgende år.

viii. samarbeid med administrasjonen
Utmerket

b) Strykprosent og frafall
Tilfredsstillende

c) Studieinformasjon og dokumentasjon
Ok

d) Tilgang til relevant litteratur
Ikke optimal. Aksjeselskapsretten trenger en oppdatert lærebok utover det mest grunnleggende. Standardverket till M.H. Andenæs er fra 20006

2. Faglærers vurdering av rammevilkårene

a) Lokaler og undervisningsutstyr
Ok

b) Andre forhold

3. Faglærers kommentar til studentevalueringen(e) (referansegruppemøtet)

Ikke sett

a) Metode – gjennomføring

b) Oppsummering av innspill

c) Ev. underveistiltak

4. Oppfølging av fjorårets evaluering

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Nei, ikke sett noe som tilsier endring

5. Faglærers samlede vurdering, inkl. forslag til forbedringstiltak

Med unntak av utfordringer mht. litteratur, fungere faget bra.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 2

Kursrapport JUS260-2-A Design- og patentrett – Høst 2014

Kurset i JUS260-2-A Design- og patentrett ble gjennomført over åtte dobbelttimer i medio til ultimo oktober 2014. Kursopplegget var en kombinasjon av mer regulære forelesninger, diskusjon med studentene om problemstillinger i faget og gjennomgang av oppgaver (oppgavehefte ligger vedlagt)

Litteraturkravene i faget er dekket av to bøker som begge er relativt godt oppdatert: Stenvik, Patentrett 2013 og Lassen og Stenvik, Designrett: en innføring 2006. Nyere praksis ble gjennomgått på kurset. I tillegg er det utarbeidet en materialsamling bestående av relevante konvensjoner og direktiver. Denne er lovlig hjelpemiddel til eksamen.

Eksamen ble gjennomført som fire timers skoleeksamen. 9 kandidater var oppmeldt, og 6 møtte og avla eksamen. Karakterfordelingen var 1 A, 2 B, 1 C og 2 D.

Oppgaven som ble gitt til eksamen var en praktikumsoppgave, som både tester studentene i teoretiske grunnskaper i faget og evnen til å anvende denne på et konkret faktum. Sensor melder imidlertid om at de fleste kandidatene er relativt gode til å redegjøre for de teoretiske utgangspunktene, men kommer til kort når de kommer til subsumsjonen. Dette har trolig sammenheng med at faktum, særlig i patentretten, er utpreget teknisk, og derfor kan være vanskelig tilgjengelig dersom man ikke tidligere har erfaring med lesing og tolking av patentsøknader.

Jeg er av den oppfatning at dette vil kunne avhjelpes med en frivillig innleveringsoppgave underveis på kurset. Dette vil forutsette undervisningsressurser til retting av oppgavene, samt en dobbelttime for gjennomgang.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 3

Kursrapportering Arbeidslivets rett, JUS251-1-A, høst 2014, kursansvarlig Tine Eidsvaag.

Undervisningen på kurset består av tre dobbelttimer innføringskurs i juridisk metode, holdt av kursansvarlig. Deretter følger 12 dobbelttimer forelesninger (felles med JUS251-2-A Grunnleggende arbeidsrett), holdt av kursansvarlig, hvor vi i hovedsak gjennomgår individuell arbeidsrett. I dette semesteret hadde vi også et foredrag av Arbeidsrettens nestleder Tron Løkken Sundet om tariffavtalebegrepet/kollektiv arbeidsrett.

Hovedlitteratur var, på samme måte som høst 2013, Fanebust bok 'Innføring i arbeidsrett'. Fanebusts bok gir en god oversikt over den individuelle arbeidsretten, og er oppdatert. Fremstillingen er greit tilpasset denne målgruppen (litt for enkel for jusstudentene), men diskrimineringsforbudene og EU-arbeidsretten er svært overfladisk behandlet. Det første har vært søkt rettet opp ved bruk av en artikkel av Vibeke Blaker Strand fra 2007, men denne er delvis foreldet. Da det nå er kommet en ny bok av Skjønberg og Hognestad, 'Individuell arbeidsrett' fra 2014, tar jeg sikte på å bruke denne som hovedlitteratur fra og med høsten 2015.

Denne gruppen studenter er blitt tilbudt en frivillig øvingsoppgave som ble rettet og kommentert av kursansvarlig. Høsten 2014 var det bare en student som valgte å levere en slik oppgave.

Eksamen (fire timers skoleeksamen) er felles for Grunnleggende arbeidsrett og Arbeidslivets rett, men slik at sensuren skjer separat for de to gruppene. Høsten 2014 ble det gitt en teorioppgave. Kursansvarlig sensurerte Arbeidslivets rett. Av seks oppmeldte møtte fire på eksamen, alle bestod. Karakterfordelingen var slik: 1 A (25%), 3 D (75%). Dette gir en gjennomsnittskarakter på C, men utvalget er så lite at det blir vanskelig å si noe generelt om dette resultatet.

Jeg har ellers inntrykk av at informasjonen til studentene stort sett har fungert tilfredsstillende, via Mi side. Power point-presentasjoner til forelesningene har vært lagt ut på Mi side i god tid før forelesningene.

Lokaler og undervisningsutstyr fungerte tilfredsstillende, forelesningene sammen med Grunnleggende arbeidsrett ble holdt i Auditorium 3.

Ressurssituasjonen er etter kursansvarligs mening stort sett tilfredsstillende for denne gruppen, mye som følge av ekstra ressurser som følge av felles forelesninger med Grunnleggende arbeidsrett. Ulempen med dette fellesopplegget er imidlertid også åpenbar; det vil være vanskelig å legge seg på et nivå som gir jusstudentene tilstrekkelige utfordringer og som samtidig skal være mulig å følge for studenter uten juridisk bakgrunn.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 4

Kursrapportering Grunnleggende arbeidsrett, JUS251-2-A, høst 2014, kursansvarlig Tine Eidsvaag.

Undervisningen på kurset har bestått av 12 dobbelttimer forelesninger (felles med JUS251-1-A Arbeidslivets rett) hvor vi i hovedsak gjennomgår individuell arbeidsrett. Arbeidsrettens nestleder Tron Løkken Sundet holdt foredrag om tariffavtalebegrepet/kollektiv arbeidsrett.

Hovedbok på Grunnleggende arbeidsrett har vært Fanebusts' Innføring i arbeidsrett' fra 2013. Fanebusts bok gir en god oversikt over den individuelle arbeidsretten, og er oppdatert. Men fremstillingen er noe enkel for denne målgruppen, og diskrimineringsforbudene og EU-arbeidsretten er svært overfladisk behandlet. Jeg tar sikte på å skifte denne ut med Skjønberg/Hognestad 'Individuell arbeidsrett', 2014, fra og med høsten 2015. Det har også vært noe misnøye med at Vibeke Blaker Strands artikkel fra 2007 om diskriminering, på det grunnlag at denne var foreldet. Dette er riktig, men det har vært svært vanskelig å finne oppdatert litteratur av passende format på feltet. Heller ikke Skjønberg/Hognestads bok løser dette. Jeg tar sikte på å skifte Blaker Strands artikkel ut fra høsten 2015, med et kapittel fra Arbeidsretten i et nøtteskall, av Marion Hirst mfl. (2015)

Eksamen (fire timers skoleeksamen) er felles for Grunnleggende og Arbeidslivets rett, men slik at sensuren skjer separat for de to gruppene. Høsten 2014 ble det gitt en teorioppgave. Det ble brukt to eksterne sensorer. Av 97 oppmeldte møtte 74 på eksamen, det var ingen stryk, men en avbrøt eksamen. Karakterfordelingen var slik: 7A (9,6%), 13B (17,8%), 29C (39,7%), 14D (19,2%) og 10 E(13,7%). Gjennomsnittskarakteren var C, som må karakteriseres som normalt, men det var altså en relativt stor andel D og E. Jeg har fått melding fra eksamensvaktene om en del inndratte særtrykk av arbeidsmiljøloven, det kan kanskje informeres enda bedre om at særtrykk ikke lenger er tillatt.

Jeg har ellers inntrykk av at informasjonen stort sett har fungert tilfredsstillende, via Mi side. Power point-presentasjoner til forelesningene har vært lagt ut på Mi side i god tid før forelesningene. Lokaler og undervisningsutstyr fungerte også tilfredsstillende, forelesningene sammen med Arbeidslivets rett ble holdt i Auditorium 3.

Ressurssituasjonen er etter kursansvarligs mening stort sett tilfredsstillende for denne gruppen, mye som følge av ekstra ressurser som følge av felles forelesninger med Arbeidslivets rett. Ulempen med dette fellesopplegget er imidlertid også åpenbar; det vil være vanskelig å legge seg på et nivå som gir jusstudentene tilstrekkelige utfordringer om som samtidig skal være mulig å følge for studenter uten juridisk bakgrunn.

Det hadde også vært sterkt ønskelig å kunne gi en øvingsoppgave med tilbakemelding, men dette er det så vidt jeg har forstått er det etter gjeldende studieplan ikke anledning til uten å gjøre dette obligatorisk. Et problem er også at Grunnleggende arbeidsrett har mange studenter (74 møtt på eksamen høsten 2014), slik at tilbakemelding på en enkelt oppgave vil ta beslag på svært mange ressurser.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 5

Kursrapportering Arbeidsrett fordypning, JUS251-2-B, høst 2014, kursansv. Tine Eidsvaag.

Kurs ble holdt som vanlig i løpet av september og oktober 2014. Undervisningen på kurset består av åtte dobbelttimer forelesninger, holdt av kursansvarlig førsteamanuensis Tine Eidsvaag. Arbeidsrett fordypning består i stor grad av kollektiv arbeidsrett samt en utdypning av internasjonal (særlig EU-)arbeidsrett. Ellers tar en opp enkeltemnet virksomhetsoverføring. I dette semesteret hadde vi, som tidligere, et foredrag av Arbeidsrettens nestleder Tron L Sundet om tariffavtaler/kollektiv arbeidsrett (felles for Arbeidslivets rett, Grunnleggende arbeidsrett og Arbeidsrett fordypning, men særlig relevant for Arbeidsrett fordypning).

Tilgangen til relevant og oppdatert litteratur har vært og er stadig svært vanskelig for dette faget. Dette skyldes i stor utstrekning en rivende utvikling innenfor EU- og EØS-arbeidsretten, men også mangel på oppdatert læremateriale innenfor kollektiv arbeidsrett. Pensum på Arbeidsrett fordypning ble grunnleggende revidert fra og med høsten 2014 som følge av ny litteratur. Fougner mfl. Kollektiv arbeidsrett, 2004, ble byttet ut med Tron Løkken Sundet Tariffavtalen, 2014. Denne ble supplert med enkelte deler av Evju m.fl. Det kollektive arbeidslivet, 2013, mht 'interessetvister'. Når det gjelder EU-retten ble kapitlene i Ruth Nielsens EU-arbejdsret fra 2006 byttet ut med kapitler i Catherine Barnards bok 'EU Employment Law' fra 2012. Det var nødvendig å skifte ut Nielsens bok, men Barnards bok har vist seg å være for krevende, og jeg tar sikte på å skifte den ut med ACL Davies' 'EU Labour Law' fra og med høsten 2015. Ellers består pensum av noen artikler og utdrag fra offentlige publikasjoner, som det skulle være enkelt å få tilgang til på nettet. Jeg har ikke inntrykk av at studentene har hatt vansker med å få tak i pensumlitteraturen.

Eksamen er fire timers skoleeksamen. Høsten 2014 ble det gitt en teoretisk oppgave. Av 28 oppmeldte møtte 16 på eksamen. Dette går jeg ut fra er et normalt frafall, det var ca. 10-15 som fulgte forelesningene. Ekstern sensor ble brukt. Av de 19 fremmøtte var det to trekk og en kandidat som strøk. Resultatene ellers må karakteriseres som gode, med en gjennomsnittskarakter på B (4 A, (30,8 %), 4 B, (30,8%) 3 C, (23,1%) 1 D (7,%) og 1 E (7.7%)).

Jeg har ellers inntrykk av at informasjonen til studentene stort sett har fungert tilfredsstillende, via Mi side. Power point-presentasjoner til forelesningene har vært lagt ut på Mi side i god tid før forelesningene. Lokaler og undervisningsutstyr fungerte også tilfredsstillende, forelesningene ble holdt i seminarrom 2.

Ressurssituasjonen er etter kursansvarligs mening relativt tilfredsstillende for denne gruppen.

En utfordring er å få flere til å ta Arbeidsrett fordypning. Svært mange velger bare å ta oversiktsfaget Grunnleggende arbeidsrett og kombinere med andre fag. Et alternativ kunne være å omrokere emnene. Men dette ville gå ut over helheten i Grunnleggende arbeidsrett/Arbeidslivets rett.

Pensumsituasjonen er likevel det store problemet med hensyn til Arbeidsrett fordypning. Dette er det vanskelig å gjøre noe med, på kort sikt. Delvis av denne grunn oppfattes nok faget av studentene som vesentlig vanskeligere enn Grunnleggende arbeidsrett. Likevel var resultatene som vist gode ved høstens eksamen.

Tilbake til sakslisten

Sak 38/15 – 6

KURSRAPPORT, JUS 259-A, INTERNASJONAL PRIVATRETT. HØSTEN 2014

1.Faglærers vurdering av gjennomføringen

1.1. Praktisk gjennomføring av kurset

Valgemnet JUS 259-A, Internasjonal privatrett, har en enkel kursstruktur. I løpet av kurset er det 8 dobbelttimer forelesninger (til sammen 16 timer). Kurset avsluttes ved en 4 timers skoleeksamen. Det er ingen obligatorisk oppgave knyttet til kurset.

Forelesningene høsten 2014 var i 2014 fordelt på 3 foredragsholdere: Torstein Frantzen, Lars Anders Heimdal og Berte-Elen Reinertsen Konow.

Konow hadde 4 forelesningstimer i internasjonal privatrettens historie + generelle internasjonal privatrettslige emner. Deretter 4 forelesningstimer om fordelt på emnene lovvalg på kontraktsrettens område, lovvalg for tingsrettslige spørsmål og lovvalget ved internasjonale konkurser. Heimdal hadde 2 forelesningstimer om lovvalget i erstatningsrett, herunder erstatning ved personvernkrenkelser, Fredriksen hadde 2 forelesningstimer om muslimsk rett med særlig fokus på muslimsk familie- og arverett, og Frantzen hadde 4 timer forelesning om lovvalget innenfor familie- og arverett. Alle foredragsholderne er spesialiser innenfor de emnene de foreleste i.

Den administrative oppfølgning i forbindelse med å sette opp timeplan, finne egnet undervisningslokale, legge ut informasjon på Mi Side, herunder kursmateriell og ppt-er fra forelesningene, har fungert utmerket. Det samme har den administrative oppfølgingen i tilknytning til eksamens- og sensurarbeidet.

1.2 Strykprosent og frafall

Tilsendt statistikk viser at 11 kandidater var meldt opp til eksamen, men at det var 9 som til syvende og sist møtte opp. Av de som gjennomførte, var det ingen som strøk. Ingen studenter avbrøt eksamen.

1.3 Karakterfordeling

Karakterene ved eksamen H-2014 fordeler karakterene seg slik: A: 1, B: 2, C: 4, D: 1, E: 1.

1.4 Studieinformasjon og dokumentasjon

Informasjon om valgemnet finnes på fakultetets nettsider og på Mi Side for interne studenter. Studentene på kurset fikk noe materiell som skulle lette studiene, bl. a. 3 EU forordninger. Denne dokumentasjonen ble formidlet elektronisk og lagt ut på Mi Side. Det samme gjaldt powerpoint-presentasjonene som ble brukt i forbindelse med forelesningene.

1.5 Tilgang til relevant litteratur

Det finnes ikke en heldekkende godt egnet lærebok for kurset, men i listen over tilrådd litteratur er det listet opp kapitler i bøker eller artikler som til sammen gir et ajourført og greit grunnlag for undervisningen i de emnene som dekkes i kurset. Det er utarbeidet et kompendium som fås kjøpt på Studia. Kompendiet ble gjennomgått, og noen endringer ble foretatt før semesterstart. Hva som er best egnet litteratur er gjenstand for fortløpende evaluering og vil kunne endre seg fra år til annet.

2 Faglærers evaluering av rammevilkårene

Undervisningen i internasjonal privatrett var lagt til Auditorium. Lokalet fungerer i og for seg greit, men med et så lite studentantall, er Seminarrom 2 egentlig mer egnet. Der kommer studentene tettere på noe som er en fordel når man forsøker å komme litt i dialog med dem og prøve å bryte ellers nokså statiske og monotone forelesningene.

Når det gjelder rammevilkårene for kurset ellers, brukes de 16 forelesningstimene fullt ut til å gjennomgå de oppsatte emnene. Det blir ikke så mye rom for studentaktivitet i undervisningen, selv om noen av foreleserne forsøker å kaste ut noen spørsmål til refleksjon og diskusjon.

3 Faglærerens kommentarer til studentevalueringen

Jeg har ikke sett studentevaluering for undervisningen i 2014. Faget fikk en meget positiv evaluering i 2011, og opplegget og innholdet i kurset har vært uforandret siden da. Det har så langt ikke kommet indikasjoner på at det er nødvendig med forandring. For egen del synes jeg vi burde hatt noe tid til oppgaveløsning, domsanalyse, fordypning i metodiske problemstillinger el.l. Nå har jeg ansvaret for dette kurset alene, og jeg har rett og slett ikke kapasitet til å legge mer tid i kurset ved siden av prodekan-vervet.

4 Faglærerens samlede vurderinger

Det nå bare Berte-Elen R. Konow av foredragsholderne som er tilknyttet fakultetet. Både Torstein Frantzen og Lars Anders Heimdal har så langt vært dedikerte fagpersoner og villige til å fortsette å ha forelesningene på sine emner. Dermed ble undervisningen om lovvalgsregler innen familie/arverett og erstatningsrett også i 2014 gitt av personer med spesialkompetanse. For høsten 2015 er det usikkert om Torstein Frantzen kommer til å fortsette med sine forelesninger. Heimdal har signalisert at han fortsetter. Jeg vil gjerne at kurset fortsatt skal gi en bred IPR kompetanse for studentene og ikke spisses mot formuerett. En mulighet er at jeg selv foreleser over emnene, men gjør det på en slik måte at domsanalyse og metodiske problemstillinger belyses gjennom dommer om lovvalg på familierettens område, og at det blir en noe mindre omfattende teoretisk gjennomgang av lovvalg for familierett/arverett på forelesningene. En slik omlegging vil kunne være håndterbar fra min side. Et annet alternativ er å spørre Volker Lipp om å ta disse forelesningene på engelsk, men da med fokus på EU-retten. For 2015 vil jeg forsøke å ta forelesningene selv.

Tilrådd litteratur blir endret for JUS 259-A høsten 2015 ved at det tas inn kapitler fra Giuditta Cordero Moss sin bok om internasjonal privatrett på formuerettens område. Det bør etter hvert være denne boken som studentene bør kjøpe, og så får kompendiet tilpasses med litteratur om lovvalg for arve- og familierett. Eldre litteratur fases ut.

Bergen, 21. april

Berte-Elen R. Konow
kursansvarlig

Tilbake til sakslisten

Sak 39/15

Endringer i § 3-7 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Det foreslås to endringer i bestemmelsene om innarbeidelse av lovlige hjelpemidler til eksamen:

1. § 3-7 nr. 1. Her foreslås det at det blir gjort klart at markeringstusj og lignende er å anse på samme måte som «understrekninger». Dette er ikke en realitetsendring, men etter henvendelser fra studenter anser studieadministrasjonen at det er heldig at dette kommer klart til uttrykk – reglene om innarbeidelser håndheves nokså strengt, og det er ønskelig at de er så presise som mulig.

2. § 3-7 nr. 2 første punktum lyder i dag: «I alle medbrakte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidet henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre tillatte hjelpemiddel.» Dette har vært forstått sånn at det er bare mellom tillatte hjelpemidler *til den aktuelle eksamen* det har vært lov å ha krysshenvisninger. Dette har blant annet medført at emner med egne hjelpemidler (typisk CISG i kontraktsrettsfagene) er avhengig av å nytte særtrykk for at lovsamlingen ikke skal være ulovlig ved neste eksamen.

   En slik begrensing er neppe nødvendig, og studieadministrasjonen foreslår at § 3-7 nr. 2 første punktum endres til: «I alle medbrakte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidet henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre hjelpemiddel som er tillatt ved denne eller andre eksamener gitt i masterprogrammet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen.»

Tilbake til sakslisten

Sak 40/15

Supplering av forhåndsvedtak om godskriving av emner i masterstudiet i rettsvitenskap

Bestemmelsen om godskriving fins i kapittel 5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen. I § 5-3 og § 5-4 har vi satt inn de forhåndsgodkjenningene som er gjort. Prosessen er i hovedsak sånn at når nye utdanninger etableres, avventer vi til vi får en søknad om godskriving. Når søknaden foreligger, blir den enten lagt fram for faglig vurdering av de emneansvarlige i aktuelle emner hos oss, eller – dersom utdanningen er en kopi av utdanning vi allerede godskriver – den blir innvilget på grunnlag av vurderinger som ble gjort av den allerede godkjente utdanningen.

Vi har nå et visst etterslep av faktisk godkjente utdanninger som ikke er satt inn i Utfyllende regler. Av hensyn til studentene og til studieveiledere og studieadministrasjon, er det av interesse å samle all forhåndsgodkjent utdanning i disse to paragrafene. På grunnlag av denne reguleringen vil vi også lage en nettside med lett tilgjengelig informasjon om forhåndsgodkjenning – vi har grunn til å vente at den vil avlaste infosenteret og studieveilederne en del i aktuelle perioder.

De utdanningene det gjelder nå er:

1. **Bachelor i juss fra Høgskolen i Buskerud og Vestfold.**

Den er «kopiert» fra de tre første årene av masterstudiet i Oslo. Den godskrives også som de tre første årene i Oslo, sånn at vi får den inn hit via Oslo i alle fall i noen tilfeller.

Forslag til vedtak:

Fullført bachelor i juss fra Høgskolen i Buskerud og Vestfold, godskrives slik:

Hele 1. og 2. studieår, samt JUS131 Kontraktsrett II, JUS132 Pengekravsrett, JUS134 Rettshistorie og komparativ rett og JUS243 Alminnelig formuerett.

Studenter med kun 2 år fra HBV får godskrevet hele 1. og 2. studieår.

2. **Høgskolen i Lillehammer**

Herfra godskriver vi hel bachelor som de tre første årene hos oss. Spørsmålet kommer opp når det gjelder mindre enheter enn dette. Vi har allerede godkjent årsstudium i jus som første studieår hos oss, det er kombinasjonen første og andre år som aktualiserer et nytt vedtak. Det er foretatt faglige vurderinger for så vidt gjelder enkeltemner. (Faglige vurderinger er lagt som x-notat i 14/9535.)

Forslag til vedtak:

2. studieår av bachelorprogrammet i jus ved Høgskolen i Lillehammer godskrives som JUS124 Tingsrett, JUS131 Kontraktsrett II og JUS132 Pengekravsrett.

Enkeltemnet NIRI (16 sp) fra HiL (3. året) gir JUS121 NIRI (17 sp) hos oss. Enkeltemnet Rettskildelære, sammenlignende rett og rettshistorie (15 sp) gir JUS133 Rettskilde- og metodelære (10 sp) og JUS134 Rettshistorie og komparativ rett (10 sp) hos oss.

Studenter som på denne måten får færre studiepoeng enn 300 i samlet grad, må supplere med ekstra spesialemne.

3. **Universitetet i Oslo**

Spesialemner fra Det juridiske fakultet i Oslo har alltid blitt godskrevet her, uten ytterligere vurdering. Dette har imidlertid ikke inngått i noe reglement her, og det er ønskelig at vi får det med nå.

Forslag til vedtak:
Spesialemner fra Det juridiske fakultet i Oslo, som kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap der, godskrives som spesialemner hos oss. De fremstår på vitnemålet som "juridiske emner" og uten karakter.

4. **Universitetet i Tromsø**

Forslag til vedtak:
Første avdeling alene godskrives som JUS112 og JUS113 på 1. studieår, og JUS121 på 2. studieår.

5. **Universitetet i Agder**

Forslag til vedtak:
Første studieår av bachelorprogrammet i rettsvitenskap fra Universitetet i Agder godskrives slik:

- EX-100 Examen philosophicum godskrives som EXPHIL Examen Philosophicum
- EX-101 Examen facultatum godskrives som EXFAC Juridisk forprøve
- JUR101 Juridisk metode I godskrives som JUS114 Juridisk metode
- JUR102 Forvaltningsrett I godskrives som JUS111 Forvaltningsrett I
- JUR103 Kontraktsrett I godskrives som JUS113 Kontraktsrett I
- JUR104 Arbeidsrett I godskrives **ikke** i rettsstudiet her. Arbeidsrett kan bare inngå som spesialemne, og det må da være på masternivå.
- JUS112 Arve- og familierett er **ikke** godskrevet.

Første og andre studieår av bachelorprogrammet i rettsvitenskap fra Universitetet i Agder godskrives slik:

- Forvaltningsrett II sammen med Velferdsrett godksrives som JUS123 Forvaltningsrett II
- Kontraktsrett II godskrives som JUS131 Kontraktsrett II
- Pengekravsrett godskrives som JUS132 Pengekravsrett
- JUS122 Erstatningsrett er godskrives ikke[1]

Tilbake til sakslisten

[1] Vurdering foretatt av emneansvarlig H14. Omfanget er for lite når det ikke sees i sammenheng med hele bachelorgraden.

Sak 41/15

Bergen 28.05.2015

Det juridiske fakultet, UiB

v/ Studieutvalet

JUS 241 Strafferett – forslag til endring av læringsmål og litteratur

Den nye straffelova vert sett i kraft frå 1. oktober 2015. Då er det naturleg at undervisinga til hausten (eksamen i november) tek utgangspunkt i den nye lova. Dette krev visse endringar i læringsmåla, som sist vart endra våren 2014. Det gjer også at den tidlegare litteraturen, med fokus på straffelova 1902, ikkje passar lenger.

Når det gjeld litteratur, held vi - saman med Linda Gröning - på å skriva ei bok som skal kunna tena som lærebok på kurset. Boka heiter «Forbrytelse og straff» og vil bli utgitt på Fagbokforlaget. Vedlagt er ein førebels disposisjon til boka. Kapittelinndelinga ligg i hovudsak fast, men elles må ein rekna med at det vil bli endringar ettersom skrivinga blir ferdigstilt. Vi føreslår at boka vår blir hovudlitteratur på kurset.

Vi ser ikkje behov for å føreta vesentlege endringar i det faglege innhaldet av kurset. Men omtalen av læringsmåla bør tilpassast den omgrepsbruken som vil prega den nye boka. Dessutan må tilvisinga til dei straffeboda som ein skal oppnå særleg innsikt i, oppdaterast til den nye lova. Slik lova er bygd opp er det no naturleg å ta med alle straffeboda i kapitla om valdsbrotsverk og vinningsbrotsverk. Noko særleg praktisk betydning har ikkje dette då ein i seminaroppgåver osv. uansett må sjå bruk av dei sentrale straffeboda i desse kapitla i relasjon til evt. bruk av mildare reglar innafor same «familien».

Avtalen med forlaget er at del I og II av boka skal vera ferdig trykt i ei førebels utgåve til kursstart. Dette omfattar dei sentrale delane av ansvarslæra, og vil ha eit omfang på ca 350 sider (medan den fullstendige boka er stipulert til ca 650 sider). Dei andre delane av boka vil bli gjort tilgjengeleg for studentane i manuskriptform, som pdf-filer på Studentportalen, før undervisinga om dei aktuelle emna tek til.

Slik strafferettskurset har vore lagt opp dei to siste åra, har vi medvite ønskt å koma bort frå det skarpe skiljet mellom «alminnelig» og «spesiell» strafferett som har vore vanleg både i lærebøker og førelesingar. Vi meiner ein i større grad kan og bør integrera omtalen av ulike typar straffebod i den generelle framstillinga av faget, og at behovet for spesiallitteratur om dei enkelte straffeboda då blir redusert. Det skal også nemnast at studentane i dag har lett tilgang til lovkommentarane på Rettsdata. Den nye boka er lagt opp på med tanke på dette.

Samtidig er det tenleg at den praktisk retta undervisinga på seminar og øvingsoppgåver blir konsentrert om visse viktige brotsverkstypar, slik at studentane får læra seg å gå noko meir i

djupna innafor enkelte delar av strafferetten. Det er difor enkelte brotsverkstypar blir framheva i læringsmåla. For å gi studentane noko stoff til fordjuping om enkelte brotsverkstypar, føreslår vi å ta inn som litteratur dei sidene i dei to lovproposisjonane som omtalar dei aktuelle straffeboda. Det gir ei ganske god oversikt både over rettstilstanden etter 1902-lova og den nye lova. Som støttelitteratur føreslår vi dei tilsvarande kapitla i Matningsdal si bok Norsk spesiell strafferett (2010), som omtalar den nye lova. (Som kjernelitteratur vil denne bli vesentleg for omfattande.)

Vedlagt er vårt forslag til læringsmål og litteratur frå og med haustsemesteret 2015.

Med venleg helsing

Jørn Jacobsen

Erling Johannes Husabø

JUS 241 Strafferett – forslag til læringsmål og litteratur H 2015

Etter at kurset er gjennomført forventes studenten å ha følgende læringsutbytte:

Studenten skal ha *kunnskap* om

- strafferettens begrunnelser
- hovedtrekkene ved forholdet mellom strafferetten og statsforfatningsrett og folkerett, herunder menneskerettigheter
- de alminnelige vilkårene for straffansvar, slik som
  - krav om en kriminalisert gjerning, inkludert krav til forsett og uaktsomhet og reguleringen av medvirkning og forsøk
  - rettferdiggjøringsgrunner, slik som nødverge og nødrett,
  - unnskyldningsgrunner, slik som utilregnelighet og rettsvillfarelse
  - Andre regler av betydning for straffansvaret, slik som sammenstøt av forbrytelser
- tolkning og anvendelse av straffebud, med særlig vekt på reglene i straffeloven 2005 om:
  - Tortur (§§ 174-175)
  - Narkotikaovertredelser (§§ 231-232)
  - Voldslovbrudd mv. (§§ 271-282)
  - Vinningslovbrudd og lignende krenkelser av eiendomsretten (§§ 321-346)
  - Bedrageri (§§ 371-374)
- hovedtrekkene i reaksjonssystemet, reglene om idømmelse av den enkelte reaksjon og valget mellom reaksjonene samt utmåling av straff

Studenten skal ha *ferdigheter* til å kunne

- analysere, drøfte og ta standpunkt til strafferettslige spørsmål
- forklare straffelovgivningens oppbygning og særtrekkene ved strafferettslig metode
- forklare strafferettens plass i rettssystemet, særlig sammenhengen mellom strafferett og straffeprosess
- forklare forskjellige teorier om strafferettens begrunnelser

Studenten skal også ha utviklet *generell kompetanse* til å

- drøfte og argumentere på en måte som fremhever og tar stilling til moralske og rettspolitiske utfordringer ved bruk av offentlig tvang og sanksjoner
- forstå ulike former for samspill mellom generelle og spesielle regler og mellom vanlig lovgivning, konstitusjonelle og menneskerettslige normer

Kjernelitteratur:

- Jørn Jacobsen, Linda Gröning og Erling Johannes Husabø: Forbrytelse og straff, del I og II. Fagbokforlaget 2015. Ca. 350 sider.
- Jørn Jacobsen, Linda Gröning og Erling Johannes Husabø: Forbrytelse og straff, del III-VI. Foreløpig manuskript, distribuert til studentene gjennom Studentportalen. Ca. 300 sider.
- Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) s. 236-238 og s. 339-340 (ca. 5 sider)
- Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 90-100, 171-205, 277-298, 324-327, 409-411, 427-438, 450-457 og 464-465 (ca. 80 sider)

Støttelitteratur:

Magnus Matningsdal: Norsk spesiell strafferett. Fagbokforlaget 2010, kap. 3, 5-14, 28-40 og 43-44.

FORBRYTELSE OG STRAFF

Del I: STRAFFERETTENS KARAKTER, GRUNNLAG OG RAMMER *1*

1 Hva er strafferett? *1*

1.1 Introduksjon 1

1.2 Noen utviklingslinjer 2

1.3 Forbrytelse og straff 5

1.4 Strafferettens regler 10

1.5 Strafferettens institusjoner og aktører 19

1.6 Strafferettsvitenskapen 27

1.7 Bokens karakter og videre oppbygning 30

2 Hvorfor har vi strafferetten? *33*

2.1 Introduksjon 33

2.2 Spørsmålet om strafferettens begrunnelse 35

2.3 De sentrale posisjonene 37

2.4 Diskusjonene i norsk strafferettstenking 42

2.5 En begrunnelse ut fra rettsordningens verdigrunnlag 47

2.6 Nødvendigheten av handlingsnormer 52

2.7 Reaksjon på normbrudd 56

2.8 Strafferettens preventive funksjon 59

2.9 Kriminalitetsforebygging utenfor strafferetten 63

2.10 Kunne vi avskaffet strafferetten? 64

3 Strafferettens konstitusjonelle rammer *66*

3.1 Introduksjon 66

3.2 Oversikt over kravene til lovgivning, rettergang og dom 67

3.3 Betydningen av straffebegrepet 69

3.4 Kravet om lovhjemmel 72

3.5 Forbudet mot tilbakevirkende lover 83

3.6 Krav til strafferettens innhold 87

4 Strafferettens internasjonalisering *100*

4.1 Introduksjon 100

4.2 Forholdet mellom norsk strafferett og folkeretten 102

4.3 Den internasjonale strafferetten 104
4.4 Transnasjonal strafferett 107
4.5 EU-strafferetten 112
4.6 Utfordringer for norsk strafferett 117
Del II: KRIMINALISERTE GJERNINGER 121
5 Generelt om kriminaliserte gjerninger 121
5.1 Introduksjon 121
5.2 Det faktiske grunnlag for vurderingen 122
5.3 Handling, gjerning og gjerningsbeskrivelse 123
5.4 Ulike delemner knyttet til vilkåret om en kriminaliserte gjerning 128
5.5 Et eksempel på systematikken i del II 132
6 Gjerningsbeskrivelser – tolkning og forståelse 134
6.1 Introduksjon 134
6.2 Generelle utgangspunkter for tolkning av gjerningsbeskrivelser 136
6.3 Det vernede rettsgodet 141
6.4 Innvirkningen på det aktuelle rettsgodet 146
6.5 Andre typer gjerningselementer 152
6.6 Presisering av ubestemthet i gjerningsbeskrivelsen 166
7 Årsaks- og farekrav 174
7.1 Introduksjon 174
7.2 Årsakskravet 176
7.3 Farekrav 186
8 Rettsstridskrav 197
8.1 Gjerningsbeskrivelsens overordnede tema; rettsstrid 197
8.2 Bakgrunn og begrunnelse 203
8.3 Generelt krav om uakseptabel risiko 205
8.4 Rettsstridsvurderinger som involverer andre individrettigheter og fundamentale frihetsaspekt 210
8.5 Betydningen av samtykke 212
8.6 Nærmere om ubestemthet 216
9 Forsettskravet 226
9.1 Introduksjon 226

9.2 Hvilke straffebud rammer forsettlige handlinger? 229
9.3 Bakgrunn og begrunnelse 231
9.4 Kunnskapskravets nærmere karakter 233
9.5 Forsettsformene 235
9.6 Betydningen av villfarelser for forsettet 246
9.7 Når må forsettet foreligge? 248
9.8 Dekningsprinsippet og dets modifikasjoner 248
9.9 Aberratio ictus 257
9.10 Særlig om grensedragningen mellom dekningsprinsippets forsettskrav og rettsuvitenhet 260
10 Straffansvar for uaktsomme handlinger 272
10.1 Introduksjon 272
10.2 Når er rammes uaktsomme handlinger med straffansvar? 275
10.3 Bakgrunn og begrunnelse 276
10.4 Nærmere om uaktsomhetsnormen: En forsvarlighetsvurderingen 279
10.5 Den kunnskapsmessige siden av uaktsomheten: Kravet om bebreidelse 287
10.6 Dekningsprinsippet ved uaktsomhet og modifikasjoner av det 292
10.7 Straffansvar for grov uaktsomme handlinger 293
11 Unnlatelser 295
11.1 Introduksjon 295
11.2 Bakgrunn og begrunnelse 295
11.3 Oversikt over straffebud som kan ramme unnlatelser 295
11.4 Tilknytningskravet 297
11.5 Årsakskravet: hindringssammenheng 297
11.6 Rettsstridsvurderingen: Rimelig å kreve aktiv handling? 297
12 Medvirkning 298
12.1 Introduksjon 298
12.2 Bakgrunn og begrunnelse 300
12.3 Den indre grensen mellom hovedgjerning(er) og medvirkning 305
12.4 Krav om medvirkende årsaksforhold 310
12.5 Rettsstridskravet 315
12.6 Forsettskravet 317
12.7 Selvstendig vurdering av hver enkelt deltaker 319

12.8 Uaktsom medvirkning 320
12.9 Etterfølgende bistand 321
13 Forsøk og forberedelse 322
13.1 Introduksjon 322
13.2 Bakgrunn og begrunnelse 324
13.3 Forsøkets øvre grense: Fullbyrdet forbrytelse 331
13.4 Kravet om fullbyrdelsesforsett 332
13.5 Forsøkets nedre grense: Nærhet til fullbyrdelsen 334
13.6 Utjenlige forsøk 348
13.7 Straffebud som rammer forsøk direkte 351
13.8 Forsøk på medvirkning 352
13.9 Straffbare forberedelseshandlinger 352
Del III: RETTFERDIGGJØRINGSGRUNNER 353
14 Generelt om rettferdiggjøringsgrunner 353
14.1 Sammenhengen med rettsstridskravet 353
14.2 Forholdet mellom særlige lovhjemler og generelle bestemmelser 355
14.3 Vern mot fare og vern mot rettsbrudd 355
14.4 Grunntema ved rettferdiggjøring 356
14.5 Betydningen av villfarelse om faktum 357
14.6 Forholdet mellom rettferdiggjøring og erstatningsansvar 358
15 Nødrett 359
15.1 Introduksjon 359
15.2 Bakgrunn og begrunnelse 360
15.3 Situasjonskravet: Fare 360
15.4 Formålskravet 362
15.5 Subsidaritetskravet 362
15.6 Proporsjonalitetskravet 363
15.7 Særlig om nødrett mot offentlige interesser 369
15.8 Kan offentlige myndigheter påberope seg nødrett? 374
15.9 Absolutte grenser for nødrett 376
15.10 Nødrett og tvang 378
15.11 Ubedt nødhjelp 379

15.12 Overskridelse av nødrett 380

16 Nødverge 381

16.1 Introduksjon 381

16.2 Bakgrunn og begrunnelse 383

16.3 Situasjonskravet: Rettsstridig angrep 383

16.4 Formålskravet 385

16.5 Subsidaritetskravet 386

16.6 Proporsjonalitetskravet 387

16.7 Preventivt nødverge 388

16.8 Nødverge mot offentlige tjenestehandlinger 390

16.9 Lovlig pågripelse 391

16.10 Overskridelse av nødverge 391

17 Selvtekt 393

17.1 Introduksjon 393

17.2 Situasjonskravet: Ulovlig endret tilstand 396

17.3 Formålskravet: Gjenopprette 396

17.4 Rimelighetskrav 396

18 Krigshandlinger 396

18.1 Introduksjon 396

18.2 Forholdet mellom norsk rett og folkeretten 396

18.3 Ulike grupper av stridende 396

18.4 Lovlige og ulovlige krigshandlinger 397

Del IV: UNNSKYLDNINGSGRUNNER M.V. 398

19 Generelt om unnskyldningsgrunnene og relaterte grenser for realisering av straffansvaret 398

19.1 Introduksjon 398

19.2 Unnskyldningsgrunnenes begrunnelse 399

19.3 Unnskyldningsgrunnene etter strl. 2005 400

19.4 Unnskyldningsgrunner som ble utelatt fra strl. 2005 402

19.5 Eksempler på andre mulige unnskyldningsgrunner 403

19.6 Skillet mellom rettferdiggjøringsgrunner og unnskyldningsgrunner 404

19.7 Unnskyldningsgrunner og andre grenser for realisering straffansvaret 406

19.8 Andre forhold som påvirker straffeskylden – forholdet til straffutmålningen 408
19.9 Forholdet til andre framstillinger 408
20 Utilregnelighet 409
20.1 Introduksjon 409
20.2 Bakgrunn og begrunnelse 410
20.3 Gjeldende utilregnelighetsregler: generelle merknader 418
20.4 Kriminell lavalder 421
20.5 Psykosetilstand 424
20.6 Sterk bevissthetsforstyrrelse 430
20.7 Høygradig utviklingshemming 431
20.8 Særlig om rus og utilregnelighet 433
21 Rettsuvitenhet 442
21.1 Introduksjon 442
21.2 Bakgrunn og begrunnelse 445
21.3 Rekkevidden av § 26 – «rettsuvitenhet» 448
21.4 Aktsomhetsvurderingen 451
22 Andre spesielle unnskyldningsgrunner 464
22.1 Introduksjon 464
22.2 Provokasjon 464
22.3 Seksuell omgang mellom jevnaldrende 465
22.4 Uriktig forklaring av siktede eller hans nærmeste 465
23 Andre grenser for personlig straffansvar 466
23.1 Introduksjon 466
23.2 Immunitet 467
23.3 Politiprovokasjon 474
23.4 «Privat provokasjon» 479
23.5 Sprøyterom 480
23.6 Retorsjon 482
Del V: STRAFFANSVARETS REKKEVIDDE FORØVRIG 483
24 En eller flere forbrytelser? 483
24.1 Introduksjon 483
24.2 Klargjøring av problemstillingen 485

24.3 Bakgrunn og begrunnelse 490
24.4 Bruk av et eller flere straffebud? 494
24.5 Et eller flere tilfeller av brudd på samme straffebud? 502
25 Straffansvar for foretak 512
25.1 Introduksjon 512
25.2 Oversikt over reglene 512
25.3 Bakgrunn og begrunnelse 514
25.4 Straffesubjektet – «foretak» 516
25.5 «et straffebud er overtrådt» 518
25.6 Gjort av «noen som har handlet på vegne av» foretaket 522
25.7 Et eget vilkår om feil eller forsømmelse i foretaket og dets ledelse? 527
25.8 «Kan»-skjønnet 528
25.9 Kort om straffene for foretak 534
26 Norsk strafferetts geografiske rekkevidde (jurisdiksjon) 536
26.1 Introduksjon 536
26.2 Lokalisering av gjerningen 538
26.3 Geografiske begrensninger i gjerningsbeskrivelsen 539
26.4 Territorial jurisdiksjon 540
26.5 Eksterritorial jurisdiksjon 541
27 Opphør av straffansvar 547
27.1 Introduksjon 547
27.2 Bortfall av ansvarssubjekt 547
27.3 Foreldelse av adgangen til å idømme straff 547
27.4 Foreldelse av idømt straff 552
DEL VI: STRAFF OG ANDRE REAKSJONER 553
28 Generelt om strafferettens reaksjonssystem 553
28.1 Straffreaksjon, straffutmåling og straffegjennomføring 553
28.2 Strafferettens begrunnelser som tilbakevendende tema 559
28.3 Reaksjonsapparatet 561
28.4 Den videre strukturen i del VI 565
28.5 En sammenligning med andre framstillinger 565
29 Straffene 566

29.1 Introduksjon 566
29.2 Nærmere om straffebegrepet og dets avgrensing 568
29.3 Konstitusjonelle rammer 569
29.4 Fengselsstraffen 569
29.5 Forvaring 574
29.6 Samfunnsstraffen 576
29.7 Ungdomsstraffen 577
29.8 Bot 578
29.9 Rettighetstap 579
29.10 Empiri 580
30 Andre strafferettslige reaksjoner 581
30.1 Introduksjon 581
30.2 Utgangspunkter for reaksjoner som ikke er straff 582
30.3 Utsettelse eller unnlatelse av straff 583
30.4 Særreaksjoner mot utilregnelige 584
30.5 Inndragning og tap av særskilte rettigheter 585
31 Strafferammer og straffeutmåling 588
31.1 Introduksjon 588
31.2 Konstitusjonelle utgangspunkter 588
31.3 Straffverdighetsbegrepets betydning 589
31.4 Fastsettelsen av strafferammene 594
31.5 Straffeutmålingen 611
32 Straffegjennomføringen 614
32.1 Introduksjon 614
32.2 Gjennomføring av straff i grensesnittet mellom forvaltningen og strafferettssystemet 614
32.3 Regelverket 618
32.4 Grunnprinsipp for straffegjennomføringen 619
32.5 Nærmere om gjennomføring av fengselsstraff 625
32.6 Gjennomføringen av de strafferettslige særreaksjonene 629
Litteratur: 636

Tilføyelse gjort av studieadministrasjonen:

Eksisterende læringsmål	Nye læringsmål

Studenten skal ha *kunnskap* om
• de alminnelige vilkårene for straffbarhet, slik som
  • krav om en kriminalisert gjerning, inkludert krav til forsett og uaktsomhet,
  • straffrihetsgrunner som nødverge, nødrett og samtykke,
  • kravene til tilregnelighet
  • reglene om ansvar for medvirkning, forsøk og sammenstøt av forbrytelser
• hovedtrekkene i reaksjonssystemet, reglene om idømmelse av den enkelte reaksjon og valget mellom reaksjonene samt utmåling av straff
• hovedtrekkene ved forholdet mellom strafferetten og statsforfatningsrett og folkerett, herunder menneskerettigheter, samt begrunnelsen for straff og ulike straffeteorier
• tolkning og anvendelse av straffebud, med særlig vekt på straffelovens regler om:
  • legemskrenkelser, tortur og drap (§§ 117a og 228-239)
  • tyveri, naskeri og ran(§§ 257, 258 267 og 391a)
  • underslag (§§ 255, 256 og 264), bedrageri (ikke forsikringsbedrageri) (§§ 270, 271 og 271a) og heleri (§ 317)
  • narkotikaforbrytelser (§ 162)
	Studenten skal ha *kunnskap* om
	• strafferettens begrunnelser
	• hovedtrekkene ved forholdet mellom strafferetten og statsforfatningsrett og folkerett, herunder menneskerettigheter
	• de alminnelige vilkårene for straffansvar, slik som
	  • krav om en kriminalisert gjerning, inkludert krav til forsett og uaktsomhet og reguleringen av medvirkning og forsøk
	  • rettferdiggjøringsgrunner, slik som nødverge og nødrett,
	  • unnskyldningsgrunner, slik som utilregnelighet og rettsvillfarelse
	  • Andre regler av betydning for straffansvaret, slik som sammenstøt av forbrytelser
	• tolkning og anvendelse av straffebud, med særlig vekt på reglene i straffeloven 2005 om:
	  o Tortur (§§ 174-175)
	  o Narkotikaovertredelser (§§ 231-232)
	  o Voldslovbrudd mv. (§§ 271-282)
	  o Vinningslovbrudd og lignende krenkelser av eiendomsretten (§§ 321-346)
	  o Bedrageri (§§ 371-374)
	• hovedtrekkene i reaksjonssystemet, reglene om idømmelse av den enkelte reaksjon og valget mellom reaksjonene samt utmåling av straff

Studenten skal ha *ferdigheter* til å kunne • analysere, drøfte og ta standpunkt til strafferettslige spørsmål • forklare straffelovgivningens oppbygning og særtrekkene ved strafferettslig metode • forklare strafferettens plass i rettssystemet, særlig sammenhengen mellom strafferett og straffeprosess • forklare forskjellige teorier om strafferettens begrunnelser	Studenten skal ha *ferdigheter* til å kunne • analysere, drøfte og ta standpunkt til strafferettslige spørsmål • forklare straffelovgivningens oppbygning og særtrekkene ved strafferettslig metode • forklare strafferettens plass i rettssystemet, særlig sammenhengen mellom strafferett og straffeprosess • forklare forskjellige teorier om strafferettens begrunnelser
Studenten skal også ha utviklet *generell kompetanse* til å • drøfte og argumentere på en måte som	Studenten skal også ha utviklet *generell kompetanse* til å • drøfte og argumentere på en måte som

fremhever og tar stilling til moralske og rettspolitiske utfordringer ved bruk av offentlig tvang og sanksjoner • forstå ulike former for samspill mellom generelle og spesielle regler og mellom vanlig lovgivning, konstitusjonelle og menneskerettslige normer	fremhever og tar stilling til moralske og rettspolitiske utfordringer ved bruk av offentlig tvang og sanksjoner • forstå ulike former for samspill mellom generelle og spesielle regler og mellom vanlig lovgivning, konstitusjonelle og menneskerettslige normer

Tilbake til sakslisten

Sak 43/15

Forslag om innføring av obligatorisk engelskspråklig spesialemne i mastergraden i rettsvitenskap

Bakgrunn

I Kvalitetsreformen ble det understreket at internasjonalisering skal være en del av en helhetlig strategi ved universitetene og høyskolene. Begrunnelsen var at internasjonaliseringen skal være et ledd i kvalitetsutviklingen, både for utdanning og forskning. Et sentralt poeng var å sikre at også studenter og ansatte som *ikke* reiser på ulike former for utveksling, skal få interkulturelle ferdigheter og -kompetanse, og ha et rikere tilbud, gjennom det som kalles for «internasjonalisering hjemme» (Stortingsmelding 14 2008-2009: Internasjonalisering av utdanning).

Det juridiske fakultet har siden innføringen av kvalitetsreformen arbeidet målrettet for å legge til rette for at flest mulig av studentene gjennomfører et utenlandsopphold som del av studieløpet sitt. De siste tre årene har rundt 50 % av de som fullfører mastergraden i rettsvitenskap tatt delstudier i utlandet som del av graden sin.[2] Dette viser at Det juridiske fakultetets satsing på internasjonaliseringsarbeid har gitt gode resultater, og den høye andelen studenter som har et utvekslingsopphold som del av graden stiller fakultetet i en særklasse både ved UiB, nasjonalt og internasjonalt.

Når 50 % av studentene reiser ut i verden, betyr det samtidig at *halvparten* av studentene blir hjemme og fullfører hele studieløpet sitt på Dragefjellet. Fakultetet har et ansvar for at også disse studentene skal få internasjonale impulser og erfaringer. Stortingsmelding 14 2008-2009 slår fast at internasjonalisering skal påvirke studiehverdagen til hver enkelt student, både gjennom muligheter for utenlandsopphold og gjennom at utdanningstilbudet i seg selv blir mer internasjonalt rettet.

Når det gjelder å gjøre utdanningstilbudet i seg selv internasjonalt rettet, møter studentene i noen grad internasjonale aspekter i de obligatoriske emnene i løpet av de fire første studieårene, men fakultetets handlingsplaner for internasjonal virksomhet for periodene 2011-2013 og 2014-2015 trekker fortsatt frem behovet for å sikre at masterprogrammet ivaretar et internasjonalt perspektiv blant annet ved å oppfordre til at kursansvarlige sikrer at EU-retten, EMK-retten og andre internasjonale rettskilder har en adekvat plass i studietilbudet, og at kursansvarlige inkluderer engelskspråklig litteratur i kjernelitteraturen i alle emner. Det er altså fortsatt potensiale for å gjøre utdanningstilbudet her hjemme mer internasjonalt rettet.

Internasjonale studenter som kilde til internasjonal erfaring

Stortingsmelding 14 2008-2009 slår også fast at universiteter og høyskoler skal søke å tiltrekke seg flere utenlandske studenter gjennom utvekslingsavtaler, og et sentralt moment i internasjonaliseringen av utdanningen er å utvikle den «internasjonale campus» ved å tydeliggjøre både det internasjonale og det flerkulturelle aspektet ved innholdet i utdanningen og utvikle flere tilbud på engelsk.

---

[2] 2014: 52 %, 2013: 50 %, 2012: 50 %, 2011: 38 %, 2010: 43 %, 2009: 35 %.

Når det gjelder å tiltrekke seg utenlandske studenter har fakultetets fokus på internasjonaliseringsarbeid og inngåelse av utvekslingsavtaler med partneruniversitet både i og utenfor Europa, ført til at vi i dag årlig mottar om lag 150 internasjonale studenter til Dragefjellet for ett eller to semester. Det vil si at tilstedeværelsen av internasjonale studenter fra andre rettskulturer og med kunnskap om andre lands lovverk er stor.

De internasjonale studentene velger blant de engelskspråklige spesialemnene som tilbys ved fakultetet, mens vi ser at de norske studentene som ikke reiser på utveksling for å ta spesialemnene sine, i all hovedsak velger blant spesialemnene som undervises på norsk. Tilstedeværelsen av 150 internasjonale studenter på fakultetet representerer et uutnyttet potensiale for at de norske studentene som ikke reiser ut i verden skal få internasjonale impulser i løpet av studiet sitt, og slik kunne bygge interkulturell kompetanse.

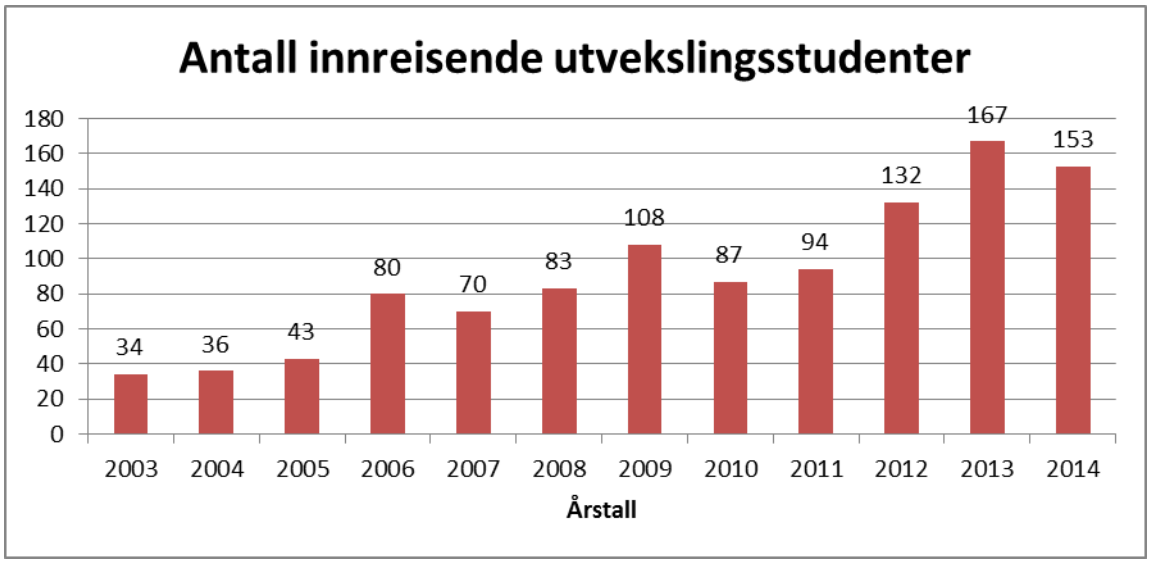

Fagtilbudet på engelsk og antall norske studenter som velger engelskspråklige emner i dag

Studieåret 2014/2015 tilbys det totalt 49 spesialemner, hvorav 26 undervises på engelsk. En del av de engelskspråklige emnene som tilbys ved fakultetet undervises av utenlandske fagpersoner som er anerkjente spesialister innen sine fagfelt, og som er tilknyttet fakultetet enten som professor II eller som gjesteforeleser. Mange av de engelskspråklige emnene dreier seg om internasjonal rett eller har et større fokus på internasjonale spørsmål enn hva som er tilfellet i de obligatoriske emnene i de fire første årene av studiet. I tillegg er studentmassen i de engelskspråklige emnene svært internasjonal ettersom denne i dag hovedsakelig består av innreisende utvekslingsstudenter. Det er langt færre studenter på hvert spesialemne enn på de obligatoriske emnene på 1.-4. studieår. Dette legger til rette for at undervisningen på mange av spesialemnene er mer seminarpreget og dialogbasert enn hva tilfellet er tidligere i studiet. Dermed vil spesialemnene som samler studenter med bakgrunn fra flere rettskulturer åpne for interessante meningsutvekslinger med utgangspunkt i studentenes ulike bakgrunner, samt at studentene opparbeider ny forståelse for egen rettskultur.

Til tross for et bredt utvalg av spesialemner som undervises på engelsk, er det et svært få studenter fra masterprogrammet i rettsvitenskap som velger å ta engelskspråklige spesialemner. Tabellen under viser antall studenter på masterprogrammet i rettsvitenskap som har bestått eksamen i engelskspråklige spesialemner fra og med høsten 2011:

Vår 2011	Høst 2011	Vår 2012	Høst 2012	Vår 2013	Høst 2013	Vår 2014	Høst 2014
9	11	7	16	7	10	5	23

Tabellen viser antall unike studenter hvert semester. Noen få av disse har tatt mer enn ett engelskspråklig spesialemne.

Ved at så få studenter velger de engelskspråklige emnene går studentene glipp av muligheten til å utvikle interkulturelle ferdigheter og kompetanse, og knytte kontakter med personer fra andre rettskulturer.

Utvikling av språkferdigheter

I tillegg til internasjonal erfaring, internasjonalt nettverk og interkulturelle ferdigheter og kompetanse, er også utvikling av språkferdigheter et relevant moment ved vurderingen av å innføre krav om et engelskspråklig emne i masterprogrammet i rettsvitenskap. Arbeidslivet i dag forventer at de ferdige juristene skal mestre juridisk engelsk og/eller juridisk fagspråk innen et annet fremmedspråk. Masterprogrammet i rettsvitenskap sikrer i liten grad denne kompetansen slik det er utformet i dag. Innen mange andre studier vil mye av pensumlitteraturen allerede på bachelornivå være på engelsk, og studentene utvikler automatisk engelsk fagspråk i løpet av studiet. I masterprogrammet i rettsvitenskap møter studentene kun i begrenset grad pensumlitteratur på engelsk, og de utvikler derfor ikke den samme språkkompetansen som en gjør innen en rekke andre fagområder. Ved å innføre krav om at ett av spesialemnene som tas må være på engelsk, vil vi kunne sikre at alle ferdige kandidater har en viss kompetanse og erfaring med juridisk fagspråk på engelsk.

Ulempe – innskrenking av valgfrihet

Ved å innføre krav om at ett av spesialemnene i mastergraden skal være undervist på engelsk, legges det nye føringer for hvilke emner studentene skal ta i løpet av sitt siste studieår. I og med at utvalget av engelskspråklige spesialemner er så stort, anser vi likevel at det skal være mulig for alle å finne et emne av interesse.

Studentene kan selv velge å ta flere spesialemner enn de som skal inngå i graden; enten innenfor de fem årene masterprogrammet i rettsvitenskap er normert til, eller gjennom poststudierett rett etter at graden er fullført, eller når som helst senere ved å søke om særskilt studierett til spesialemner. Det er likevel kun 30 studiepoeng spesialemner som vil inngå som *del av* mastergraden i rettsvitenskap, og dersom forslaget vedtas skal ett av disse ha engelsk som undervisningsspråk.

Unntak fra kravet om engelskspråklig spesialemne

Når det innføres krav om at ett av spesialemnene skal være på engelsk, er dette først og fremst med hensikt om å øke de internasjonale impulsene i studiet og øke studentenes interkulturelle ferdigheter og kompetanse. For de som reiser på utveksling vil kravet være oppfylt av oppholdet i utlandet, uavhengig av hvilket språk undervisningen ved vertsuniversitetet skjer på. Kravet kunne vært formulert som at man må ta et spesialemne undervist på *et annet språk enn norsk*, men fordi det ikke tilbys spesialemner på andre fremmedspråk enn engelsk ved Det juridiske fakultet i Bergen, knytter kravet seg til et engelskspråklig emne. For de som velger delstudier i utlandet som del av

masterprogrammet i rettsvitenskap er formålet med regelen oppfylt også dersom de har fått kompetanse innen for eksempel juridisk tysk, juridisk fransk, juridisk spansk mv.

Fordi masterprogrammet i rettsvitenskap er på totalt 300 studiepoeng vil det også måtte gjøres unntak for de som velger å skrive JUS398 masteroppgave 60 sp. Der vil hele 5. studieår være fylt opp av denne oppgaven, og det er ikke rom for å stille krav om at det avlegges ytterligere studiepoeng på 5. studieår. Det foreslås derfor at det gjøres unntak fra regelen for de som velger JUS398 masteroppgave. Disse studentene er i tillegg i utgangspunktet avskåret fra å velge delstudier i utlandet («utveksling»). [3] For denne gruppen studenter ser fakultetet og veileder kontinuerlig etter andre muligheter for internasjonal erfaring.

Forholdet til mulig ny studieordning

Studieordningskomiteen skriver i sin Delinstilling I, pkt 11.2 side 68 følgende om engelskspråklig emne:

På masterstudiet bør det være et krav at studenter som ikke har engelskspråklig emne fra bachelordelen eller reiser utenlands som en del av studiet, må ta minst 10 studiepoeng på engelsk. Dette vil gi dem en grunnleggende kjennskap til engelsk rettsspråk, som må regnes som en nødvendig kvalifikasjon for en fremtidig jurist. Siden de fleste engelskspråklige fag har et noe mer internasjonalt preg, ved at de også er ment for utenlandske studenter, vil dette også bidra til en viss grad av faglig internasjonalisering for disse studentene. Det må også bli akseptert som vanlig at engelskspråklige kilder, engelskspråklig litteratur eller engelskspråklig undervisning er en del av alle emner. Det må sikres at studentene har den nødvendige kunnskap både med hensyn til å søke etter og bruke internasjonale rettskilder. Utarbeidelse av digitale kurs i kildesøk kan skje i samarbeid med Fakultetsbiblioteket som har god kompetanse på dette feltet.

Studieordningskomiteen foreslår et krav om minst 10 studiepoeng på engelsk. Ny studieordning er fortsatt under utredning, og implementering vil først være aktuelt fra tidligst høsten 2017. Ved en gradvis implementering av eventuell ny studieordning, vil de første studentene på ny ordning være på 5. studieår først i 2021. Ettersom det er tungtveiende hensyn som taler for et slikt krav, foreslås det å innføre krav om engelskspråklig spesialemne allerede på nåværende studieordning fra og med studieåret 2016/2017.

Forslag til vedtak

Innføring av obligatorisk engelskspråklig spesialemne fra og med høst 2016 utgjør en vesentlig reglementsendring, heller enn «kvalitetssikring», og forslaget legges derfor frem for fakultetsstyret.

Studieutvalget tilrår at fakultetsstyret vedtar obligatorisk engelskspråklig spesialemne fra og med høsten 2016, og at fakultetsstyret vedtar endring av studieplan for masterprogrammet i rettsvitenskap og Utfyllende regler for studier i rettsvitenskap slik:

Studieplanen for masterprogrammet i rettsvitenskap endres slik (ny tekst er uthevet):

---

[3] For en nærmere utgreiing av spørsmålet om stor masteroppgave og utenlandsopphold, se vedlegg 1 til innstilling av 16. mai 2013 fra rekrutteringsutvalget, sak 57/13 i fakultetsstyremøte 11. juni 2013: http://www.uib.no/jur/22021/m%c3%b8teinnkallinger-og-protokoller-2013

«Oppbygging
(…)På fjerde eller femte studieåret kan ein velje emne etter eigne interesser. **Eitt av emna må ha engelsk som undervisningsspråk.** Du skal også skrive ei masteroppgåve basert på ei juridisk problemstilling. I løpet av denne perioden har du høve til å reise på studieopphald i utlandet. **For dei som vel å reise utanlands vert kravet om engelskspråkleg emne rekna som oppfylt også om undervisningsspråket er eit anna enn engelsk**»

I tillegg gjøres nødvendige justeringer i oversikten over studiets oppbygging.

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet endres slik (ny tekst uthevet):

§ 2-1 Master i rettsvitenskap

(…) I løpet av fjerde eller femte studieår skal studenten følge et kurs i fagetikk. **For studenter som ikke velger utenlandsopphold i løpet av fjerde eller femte studieår, skal ett av spesialemnene som velges ha engelsk som undervisningsspråk.**

Avsnittet som gjelder toårig masterprogram i rettsvitenskap endres tilsvarende.

Ikrafttredelse

Studentene oppfordres til å planlegge sitt 5. studieår i god tid, og allerede mens de er på 3. studieår inviteres studentene til en informasjonsdag om 5. studieår. For at studentene skal ha tid til å innrette seg etter de nye reglene, og for at de nye reglene ikke skal påvirke studenter som begynner på 5. studieår høsten 2015 og som allerede har foretatt sine valg om hvilke spesialemner de ønsker å ta, foreslås det at de nye reglene trer i kraft fra og med studieåret 2016/2017. Kravet om engelskspråklig emne i graden vil altså gjelde studenter som oppnår mastergraden i rettsvitenskap fra og med vår 2017.

Ved at regelendringen vedtas nå, vil det være tid og mulighet til å informere studentene tilstrekkelig i løpet av hele studieåret 2015/2016, inkludert på informasjonsdagen om 5. studieår som normalt holdes i september hvert år.

INTØ 280515

Tilbake til sakslisten

Sak 44/15

Endring av reglement og praksis for forhåndsgodkjenning av delstudier

Bakgrunn

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte er endret fra at det gis studiestøtte til delstudier i utlandet som *kan* inngå i studentens grad, til at det gis studiestøtte til delstudier i utlandet som *skal* inngå i studentens grad.[4] I forståelse og dialog med Lånekassen har fakultetets praksis for forhåndsgodkjenning likevel frem til i dag vært denne: I masterprogrammet i rettsvitenskap kan inntil 60 studiepoeng i graden avlegges i utlandet (spesialemner og/eller masteroppgave). Så fremt spesialemner og/eller masteroppgave gjenstår i studentens utdanningsplan, gis det pr i dag forhåndsgodkjenning for hhv 30 eller 60 studiepoeng etter studentens ønske, uten at det differensieres mellom hvilke universitet det faktisk vil være mulig å gjennomføre skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer masteroppgave, og hvor det kun er mulig å gjennomføre spesialemner. Dagens praksis samsvarer med studentenes ønske om å stå fritt i valg av studiested og å kunne være utenlands i et helt studieår, men kan altså ikke videreføres etter at forskriftsendringen nylig er fulgt opp i form av endring av hvordan utenlandsstudier skal registreres og rapporteres til Lånekassen gjennom Felles studentsystem (FS). Fakultetet må nå rapportere eksplisitt hvilke studiepoeng som *inngår* i grad, og forhåndsgodkjenning kan dermed ikke lenger gjøres ut fra hvorvidt emnene *kan* inngå i grad.

Dagens utvekslingstilbud

Fakultetet har i dag i overkant av 130 utvekslingsavtaler som studentene kan velge blant, i tillegg til at en del av universitets avtaler kan benyttes også av jusstudenter. Gjennom alle utvekslingsavtalene er det mulig å ta emner som vil tilsvare spesialemnene i mastergraden i rettsvitenskap. Gjennom om lag 20 avtaler er det mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgaven, og som vil kunne godskrives som masteroppgave i mastergraden i rettsvitenskap.

Utvekslingsavtalene fordeler seg i tre kategorier:

Ca. 100 Erasmus+ avtaler: Disse avtalene er inngått med partnerfakultet innenfor Europa, de er uten skolepenger og uten spesifikke karakterkrav. Ved konkurranse om et begrenset antall plasser til et bestemt sted vil det være karakterer som avgjør hvem som får reise. Det er likevel mulig for *alle* som ønsker det, å reise på utveksling gjennom Erasmusavtaler. Gjennom erasmusavtalene kan studentene ta spesialemner, men normalt ikke masteroppgave.

[4] Se merknad til § 35-1 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte 2010-2011: http://www.lanekassen.no/nb-NO/Toppmeny/Forskrifter/forskrifter-fra-tidligere-ar/Tildeling-av-stotte-2010-2011/Fjerde-del-Stotte-til-utdanning-i-land-utenfor-Norden/#15176 versus merknad til § 35-1 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte 2014-2015: http://www.lanekassen.no/nb-NO/Toppmeny/Forskrifter/tildeling-av-stotte-2014-2015/fjerde-del-stotte-til-utdanning-i-land-utenfor-norden1/#20724

1 / 19 Nordplus-avtaler:[5] Disse avtalene er inngått gjennom et nettverk av alle de juridiske fakultetene i Norden samt ett i hvert av de baltiske landene. De er uten skolepenger og uten spesifikke karakterkrav. Ved konkurranse om et begrenset antall plasser til et bestemt sted vil det være karakterer som avgjør hvem som får reise. Det er likevel mulig for *alle* som ønsker det, å reise på utveksling gjennom Nordplus. Gjennom Nordplusprogrammet kan studentene ta spesialemner, men normalt ikke masteroppgave.

Ca. 30 bilaterale avtaler: Disse avtalene er inngått med partnerfakultet både i og utenfor Europa. På alle disse avtalene er det bestemte karakterkrav, minimum C eller bedre, noen ganger B eller bedre. Mange av disse avtalene omfatter opptak til LLM-program ved partnerfakultetet. Gjennom alle disse avtalene er det mulig å ta spesialemner, og gjennom mange av dem vil det være mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgave og som siden kan godskrives som masteroppgave i mastergraden i rettsvitenskap. Felles for de fleste av de bilaterale avtalene er at studentene betaler skolepenger. Skolepengene er høye, selv om det oftest gis reduksjon i skolepengene på grunn av samarbeidsavtalen som er inngått.

Positive konsekvenser

Fakultetets *anbefaling* til studenter som vurderer utveksling, har alltid vært at dersom de ønsker å være utenlands i to semestre bør de velge et universitet der de har mulighet til å gjennomføre skriftlig arbeid som siden kan godskrives som masteroppgave, slik at de vil kunne få godskrevet hele 5. studieår når de kommer tilbake, og dermed unngår forsinkelser i studiet. Den samme anbefalingen blir gitt til studenter som allerede har avlagt spesialemner og kun har masteroppgaven igjen. Til nå har studentene likevel stått fritt i valg av studiested under sitt utvekslingsopphold, og vi ser at andre interesser i noen tilfeller har veid tyngre enn studentens studieprogresjon.

Ved at adgangen til å få forhåndsgodkjenning for to semester innskrenkes til kun å gjelde de steder der studentene *faktisk* vil kunne fullføre hele 5. studieår, vil vi i større grad unngå at delstudier i utlandet fører til forsinkelse eller forlengelse av studentens utdanningsløp.

Likedan vil studenter som kun har masteroppgaven igjen, kun få forhåndsgodkjenning for steder der det er mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgaven. I prosessen frem mot utveksling vil vi kunne støte på utfordringer fordi fakultetet på tidspunkt for nominasjon til utveksling, ikke har noen garanti for at studenten følger oppsatt utdanningsplan. For eksempel kan studenter som oppgir at de skal skrive masteroppgave på høstsemesteret og dermed står fritt i valg av utvekslingsdestinasjon for vårsemesteret, ende opp med likevel å ta spesialemner ved Det juridiske fakultet på høstsemesteret. Løsningen vil måtte være at fakultetet ved vurdering av søknad om utveksling må legge studentens opplysninger om rekkefølgen på innholdet i 5. studieår til grunn, og gi tilbud om nominasjon til utveksling på bakgrunn av disse. Videre må vedtak om forhåndsgodkjenning ikke fattes før i høstsemesteret når fakultetet ser at studenten faktisk følger planen som er opplyst i søknad om utveksling. Forhåndsgodkjenning av delstudiene i utlandet forutsetter at studenten har fulgt den utdanningsplanen han/hun skisserte i sin søknad om utveksling.

[5] Nordplusavtalene er organisert gjennom et nettverk som teller som én avtale. Nettverket har 19 partnere utenfor Norge.

Negative konsekvenser

Muligheten for å være utenlands to semester vil for fremtiden være forbeholdt studenter som har karakterer som gjør det mulig å få opptak gjennom de bilaterale avtalene. Altså vil studenter med et karaktersnitt i underkant av C og nedover kun ha mulighet til å utveksle i ett semester.

Videre vil muligheten for å være utenlands to semester være forbeholdt de som er villig til å ta opp ekstra studielån for å betale skolepenger gjennom de bilaterale avtalene. Lånekassen gir støtte, noe som stipend og noe som lån, til dekking av skolepenger, og ved inngåelse av nye avtaler har fakultetet som prinsipp at skolepengene som skal betales skal være innenfor Lånekassens støtterammer slik at utvekslingstilbudet er tilgjengelig for alle og ikke avhenger av at man har egen finansiering.

Ved et fåtall erasmusavtalepartnerfakultet i Storbritannia er undervisningen lagt opp slik at fagene undervises gjennom et helt år med eksamen på slutten av vårsemesteret. Disse avtalene vil ikke lenger kunne brukes. Likevel har fakultetet fortsatt et bredt utvekslingstilbud i Storbritannia.

I tillegg til den juridiske fagkunnskapen studenten tilegner seg, gir utvekslingsopphold mulighet for å utvikle språkkunnskaper. Særlig for land som Frankrike, Tyskland, Spania og Italia ser vi at studenter har ønsket å være utenlands i to semester for å kunne perfeksjonere språkkunnskapene tilstrekkelig. Studentene skal i utgangspunktet skal ha gode nok språkkunnskaper før de drar, til at de kan ha normal studieprogresjon under utvekslingsoppholdet. Likevel ser vi eksempler på at studenter som drar til land med annet undervisningsspråk enn engelsk, kan trenge to semester for å bestå tilstrekkelig antall emner til at det kan gis full godskriving av spesialemner i mastergraden i rettsvitenskap (30 studiepoeng). Med to unntak (LLM-avtaler med Universität Saarland og Freie Universität) vil det ikke lenger være mulig å utveksle mer enn ett semester til ikke-engelskspråklige land.

Til tross for de negative konsekvensene som her trekkes frem, kan fakultetet vanskelig gjøre annet enn å tilpasse reglene for forhåndsgodkjenning til forskrift om tildeling av studiestøtte.

Forhåndsgodkjenning av LLM-grad

En LLM-grad er en selvstendig grad som gir rett til støtte fra Lånekassen også der den ikke er forhåndsgodkjent som del av mastergraden i rettsvitenskap. Derfor har fakultetet funnet å kunne innvilge forhåndsgodkjenning for en hel LLM-grad også dersom studentene allerede har avlagt 30 studiepoeng på sitt 5. studieår. Fakultetet har også gitt forhåndsgodkjenning for LLM-grader på 90 studiepoeng selv om det kun er 60 studiepoeng som kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap. Denne praksisen har spart både studenter og Lånekassen for en ekstra runde med søknad om støtte til LLM-grad i utlandet, og slik lagt til rette for at delstudier i utlandet kan forberedes mest mulig smidig og effektivt.

Slik rapporteringen og registreringen av utenlandsstudier nå gjøres i FS, vil det ikke lenger være mulig å holde frem med denne praksisen. Slik fakultetet ser det, er dette likevel den mest effektive og hensiktsmessige måten å gjøre det på både for studentene og Lånekassen.

Studieseksjonen holder på å kartlegge praksis for forhåndsgodkjenning av LLM-program ved de to andre juridiske fakultetene, og det er også tatt initiativ til dialog med Lånekassen om dette før det

foreslås endring i denne delen av reglementet (§ 5-9-3, siste ledd). På nåværende tidspunkt varsles det derfor at det kan komme forslag om endring av praksis for forhåndsgodkjenning av LLM-program, men at dette utsettes til tidlig høst 2015.

Reglementsendringer som legges frem for fakultetsstyret:

Kapittel 5 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet regulerer godskriving av eksamener avlagt ved et annet lærested enn Universitetet i Bergen. §5-9 Delstudier i utlandet; forhåndsgodkjenning og godskriving regulerer adgangen til å gi forhåndsgodkjenning og senere godskriving av emner avlagt under utenlandsopphold, og det er her det foreslås endringer. Forslag til ny tekst som legges til er uthevet.

§ 5-9 Delstudier i utlandet; Forhåndsgodkjenning og godskriving

1. *Etter bestått 3. studieår i femårig integrert program kan studenter reise på utveksling som en del av masterprogrammet. Det er et vilkår at minst 60 sp er eksamener bestått i rettsstudiet ved UiB. Studenter i toårig masterprogram kan reise på utveksling fra og med sitt andre semester.*

2. *Det kan gis forhåndsgodkjenning for – og senere godskriving av – emner tilsvarende 30 studiepoeng spesialemner, og/eller skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven (30 studiepoeng). Disse skal inngå i graden.* ***Forhåndsgodkjenning av skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven forutsetter at utveksling skal skje til et universitet der det er mulig å gjennomføre slikt arbeid.***

3. *En student som har bestått 30 studiepoeng på 5. studieår, kan kun få forhåndsgodkjent utveksling i ett semester, eller et LLM-program.* ***Dersom studenten har bestått 30 studiepoeng spesialemner, forutsetter forhåndsgodkjenning av utveksling at utveksling skal skje til et universitet der det er mulig å gjennomføre skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven.***

(…)

Ikrafttredelse

Flertallet av studentene som skal ut i verden studieåret 2015/2016 har allerede søkt om og fått forhåndsgodkjenning etter gjeldende regelverk. Av hensyn til likebehandling og forutsigbarhet vil søknader fra alle studenter som skal på utveksling i løpet av 2015/2016 behandles etter eksisterende regelverk.

Nytt regelverk vil gjelde for studenter som skal på utveksling fra og med studieåret 2016/2017, og søknader om forhåndsgodkjenning av delstudier i utlandet vil dermed behandles etter nytt reglement fra og med våren 2016 (søknader som gjelder delstudier i utlandet studieåret 2016/2017).

For at studentene skal kunne planlegge sitt utvekslingsopphold og ta informerte valg om hvor de ønsker å reise på utveksling, er det avgjørende at reglementsendringen vedtas før inngangen til studieåret 2015/2016, slik at studentene som skal på utveksling studieåret 2016/2017 kan få tidlig og tydelig informasjon om endret praksis og planlegge sitt utenlandsopphold ut fra dette.

Forslag til vedtak

Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at § 5-9 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet endres som foreslått over. Endringene som trer i kraft slik at de gjelder for delstudier i utlandet som gjennomføres fra og med studieåret 2016/2017.

Reglementsendringer som vedtas av SU

I tillegg til reglementsendringene over som innebærer en endring av praksis, foreslås også noen mindre endringer og justeringer av §§ 5-1 og 5-7 som kun dreier seg om presisering av allerede gjeldende praksis, og som derfor ikke trenger å legges frem for fakultetsstyret.

Det foreslås likevel en presisering av praksis (§§ 5-1-1 og 5-7-1 og 5-7-4), samt en justering av begrepsbruken (§ 5-7-4). Justeringen av begrepsbruken er for at den skal harmonisere med universitets- og høyskoleloven.

I § 5-1-1 foreslås følgende tillegg:

§ 5-1 Generelt om godskriving og faglig godkjenning

1. *Beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra studier som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven godskrives, jf. § 1-3, 5. ledd, i grad der det godtgjøres at den aktuelle eksamen mv. er tilsvarende det omsøkte fritak i innhold, omfang og dybde, jfr Universitets- og høyskoleloven § 3-5 nr 1. For emner, fag, eksamener eller prøver ellers kan det etter søknad gis faglig godkjenning etter samme retningslinjer, jfr. Universitets- og høyskoleloven § 3-5 nr 2. Ved vurdering av kravet til "tilsvarende dybde" må det tas hensyn til variasjonene i utdanningsstruktur og rettssystem.* ***Ved vurdering av "tilsvarende omfang" legges ECTS-systemet til grunn såfremt ECTS-systemet er i bruk. 1 ECTS credit=1 studiepoeng. Ved godskriving av utdanning fra institusjoner som ikke bruker ECTS-systemet, beregnes omfang ut fra hva som utgjør fulltidsstudium for den juridiske graden ved den aktuelle institusjonen. Masteroppgave vurderes etter nærmere kriterier, se § 5-7.***

I § 5-7-4 foreslås følgende tillegg samt justering av begrepsbruk:

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(…)

4. ***Fullførte og beståtte*** *~~M~~**m**asterprogram~~mer~~ i juridiske fag (LLM eller tilsvarende nivå) ved utenlandske universitet med et samlet omfang på minimum 60 ECTS-credits/60 studiepoeng kan ~~gi fritak for~~* ***godskrives som*** *både spesialemne (30 studiepoeng) og masteroppgave dersom det i studieplanen fremgår at det stilles krav om selvstendige skriftlige arbeider på minimum 12 000 ord.*

I universitets- og høyskoleloven brukes begrepet godskriving, og «gi fritak for» er derfor foreslått endret til «godskrives som».

Videre foreslås det at følgende legges til i § 5-7-1 for å tydeliggjøre gjeldende praksis:

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(…)

1. *Masteroppgave godskrives dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer masteroppgave skrevet som del av et norsk masterstudium i rettsvitenskap.* ***Ved vurdering av «tilsvarende» legges det vekt på både innhold, omfang og dybde. Omfang gjelder både antall ord og studiepoeng. Ved vurdering av antall studiepoeng kan semesteret ses under ett.***

Forslag til vedtak

Endringene i §§ 5-1 og 5-4 vedtas som foreslått. Endringene trer i kraft straks.

INTØ280515

Tilbake til sakslisten

Sak 45/15

Høring av forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven og egenbetalingsforskriften.

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring en rekke forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven.

Høringsbrev og høringsnotat fins her: https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing---forslag-til-endring-av-universitets--og-hoyskoleloven/id2405076/

Departementets frist er satt til 20. august, UiB har satt en intern frist til 6. august. Mesteparten av tiden fram til det er ferie. Derfor presenteres saken for Studieutvalget allerede nå.

2015/4671 Forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven.

Høring med frist 6. august 2015.

1. Sammensetningen av NOKUTs styre

Vi har ingen merknader til dette forslaget.

2. Nasjonal deleksamener

Vi ser en klar forskjell mellom rammeplanbaserte studier og andre i denne sammenhengen. Innføring av rammeplan er et inngrep i den faglige autonomien, og må reserveres for de fagområdene der hensynene til slike faglige styringer er tungtveiende.

Nasjonale deleksamener i fag som *ikke* er underlagt slik faglig styring, framstår som problematisk: Hvilke faglige trekk er det som kan forutsettes felles i en slik utstrekning at de kan prøves under ett? Vil man eventuelt vurdere å pålegge enkelte «fellesfag» innenfor fagområder som i dag er utformet fritt på de enkelte institusjoner. I høringsnotatet heter det «Deleksamen skal gi grunnlag for sammenlignbar informasjon om faget» - denne formuleringen peker etter vår oppfatning klart i retning av at det forutsettes en felles faglig plattform også utenfor de rammeplanbaserte studiene. Vi ville ønsket oss en mer omfattende drøftelse av denne forutsetningen, og kan i dag vanskelig se at det er godt grunnlag for slike identiske nasjonale prøver med felles vurdering i noen bredde innenfor de rettsvitenskapelige studiene. De tre juridiske fakultetene utdanner jurister med som samlet sett oppfyller samfunnets forventninger til profesjonen, men med til dels betydelige ulikheter i vektleggingen av de enkelte momenter i utdanningen. Dette anser vi som en styrke.

Nasjonale prøver må eventuelt innføres for å sikre et bestemt felles nivå på ett eller flere fagområder – i dag foreligger ikke en slik målsetning innenfor de juridiske utdanningene, og det framstår som ugrunnet å innføre prøver for å få dette bekreftet. Dersom det skulle være politisk ønskelig med en større samordning av utdanning av jurister, må det begrunnes i noen annet enn ønske om nasjonale prøver. Og det må underlegges en vesentlig bredere politisk og faglig debatt enn det legges opp til her.

3. Adgang til å utstede overtredelsesgebyr

Vi har ingen merknader til dette forslaget.

4. Krav om lovlig opphold som vilkår for studierett.

Dette punktet tar sikte på å avklare et spørsmål som absolutt trenger avklaring. Dagens situasjon etterlater institusjonene med et uavklart ansvar for sin rolle i innvandringspolitikken.

Vi kan imidlertid ikke helt se hvordan forslaget er ment å virke: I avsnitt 4.2 heter det: «For å få innvilget opphold til studier, må man som hovedregel først ha fått tilsagn om studieplass […]. Etter å ha fått tilsagn om studieplass søker studenten UDI om oppholdstillatelse. Med denne søknaden skal det blant annet ligge ved en bekreftelse på studieplass.» Vi er enige i at denne modellen ikke er heldig – den overlater nettopp institusjonene med et betydelig ansvar for hvem man utstyrer med studieplass – og altså et vilkår for opphold. Og vi er kjent med de uheldige virkningene av dette som skisseres i høringsnotatet.

Når man i forslaget snur denne prosessen, og forutsetter at man først skaffer seg lovlig opphold og at dette skal være et vilkår for å kunne søke studierett, vil vi peke på at vi dermed vil avskjære *alle* som ikke har annet grunnlag for opphold enn nettopp studier. Det kan gjelde gradsstudenter og det kan gjelde emnestudenter på grunnlag av avtale med land eller institusjon. Slik vi leser forslaget, vil også disse gruppene bli avskåret fra å søke studierett – dersom de altså ikke har et annet, selvstendig grunnlag for lovlig opphold. Vi anser ikke at dette er tilfredsstillende drøftet i høringsnotatet, og stiller oss tvilende til at det er ønskelig med en slik virkning.

Samtidig ser vi at asylsøkere uten endelig vedtak, og folk med midlertidige opphold av ulik karakter, vil oppfylle vilkåret for å få studierett. Spørsmålet om hvordan kontrollen i ettertid skal være, er imidlertid ikke besvart i forslaget – hvem har ansvar for å følge opp når asylsøknaden er avslått eller det midlertidige oppholdet tar slutt? Vil den innvilgete studieretten i seg selv virke til å forlenge lovlig opphold? Vil en slik forlengelse i tilfelle kunne danne grunnlag for en ny studierett? Og så videre?

5. Beregning av tjenestetid for stipendiater.

[Dette punktet er oversendt fire stipendiater med ulike tillitsverv, samt forskningsdekanen.]

6. Endring av egenbetalingsforskriften.

Vi slutter oss til dette forslaget.

Tilbake til sakslisten

Sak 46/15

JUS122 Erstatningsrett Litteratur og ordgrense i arbeidsgruppeoppgaver

Emneansvarlig Jan-Ove Færstad har søkt om endring i litteraturen og om en mindre omstrukturering av arbeidsgruppeoppgaver for emnet JUS122 Erstatningsrett fra høsten 2015. Søknaden er vedlagt.

For så vidt gjelder arbeidsgruppeoppgavene, fikk JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter en endring våren 2014, der de to siste oppgavene ble slått sammen til én større oppgave – SU 54/14 den 18. august 2014. I dette vedtaket ble det åpnet for at alle emnene på tredje år kunne ha en tilsvarende ordning.

JUS122 Erstatningsrett er på andre år, og omfattes følgelig ikke av dette SU-vedtaket fra 2014. Imidlertid kan de faglige hensynene som ble avgjørende for JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter, også gjøre seg gjeldende for JUS122 Erstatningsrett.

Hensynet til oversiktlighet og forutberegnelighet for studentene og til stordrift i administrasjonen, taler for minst mulig variasjon i malen kursene designes etter. Dette er hensyn som må vektes mot de faglige hensynene som taler for variasjon. Her må det tas hensyn til at studentene ønsker ordningen som det søkes om.

Forslag til vedtak:

3. Litteraturen endres som foreslått for JUS122 Erstatningsrett med virkning fra høsten 2015.
4. Organiseringen av arbeidsgruppeoppgaver endres som foreslått med virkning for høsten 2015.
   - 4.1. Arbeidsgruppeoppgave 3 gjøres til en muntlig framførelse uten innlevering av skriftlig arbeid.
   - 4.2. Arbeidsgruppeoppgave 6 får ordgrense på 2500 ord.
   - 4.3. Ordningen evalueres og rapporteres i emnets kursrapport. Evalueringen tillegges stor vekt i vurdering av videreføring av ordningen.

Forslag til endring av pensum JUS 122/Skadebot

Jeg foreslår følgende endringer i pensum for JUS 122/Skadebot:

- Are Stenviks artikkel *Erstatningsrettens internasjonalisering, Tidsskrift for Erstatningsrett 2005 s. 33-61*, erstattes med Are Stenvik og Viggo Hagstrøm: Erstatningsrett, Oslo 2015 kap. 2 (s. 30 – 46) *(bokkapittelet er i all hovedsak en oppdatert og spisset versjon av artikkelen fra 2005)*

- Are Stenvik og Viggo Hagstrøm: Erstatningsrett, Oslo 2015 føres inn som tilleggslitteratur

<u>Pensum på JUS 122/Skadebot vil etter endringene se slik ut:</u>

Innføringslitteratur (etter behov):

Peter Lødrup/Jon Asland: Oversikt over erstatningsretten 8. utgave, Oslo 2013.

Kjernelitteratur:

Nils Nygaard: Skade og ansvar 6. utgave 2007 kap. 1, kap. 2, kap. 3. I, II, III 1-4 (s. 59-114), kap. 3. IV 1 og 3 (s. 124-126,129-132), kap. 3. V. 4 (s. 146-148), kap. 3 VI (s. 156-164) kap. 3. VII 1 (s. 164-167), kap.4 I, II s. 220-224, s. 231-244, 247-253. III, IV., 1-6 (s. 283-295), kap. 4. V 3-6 (s. 303-321), kap. 5, kap. 6. I 1-6 (s. 385-398), kap. 6. II, III 1-4 (s. 411-420).

Peter Lødrup: Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave Oslo 2009 kap. 5 IV, kap. 8 X.

Are Stenvik og Viggo Hagstrøm: Erstatningsrett, Oslo 2015 kap. 2 (s. 30–46)

Bjarte Askeland: "Principles of European tort law» og norsk erstatningsrett, i Rett og toleranse, Festskrift til Helge Johan Thue (Oslo 2007) s. 24-37.

Study group on a European Civil Code: Principles of European Law, Volume 7: Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another (PEL. Liab. Dam), Prepared by Christian von Bar, Oxford 2009, ISBN: 978-0-19-992941-3; s. 3-16.

European Group of Tort Law: Principles of European Tort Law, Text and Commentary

Wien 2005 ISBN: 3-211-23084-x, h., 978-3-211-23084-8,h s. 2-10

(Det vil bli laget et kompendium med tekstene i kjernelitteraturen som kommer i tillegg til Nygaards bok.)

Tilleggslitteratur:

Peter Lødrup: Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave 2009.

Magne Strandberg: Arbeidsgivers ansvar for skader hans arbeidstaker volder ved forsett, Jussens venner 2012 s. 33-68

Are Stenvik og Viggo Hagstrøm: Erstatningsrett, Oslo 2015

Jan-Ove Færstad
Kursansvarlig JUS 122

Søknad om endring av ordgrense arbeidsgruppeoppgave 6 JUS 122

Arbeidsgruppeoppgavene på kurset JUS 122/Skadebot er utformet med den grunntanken at oppgavenes kompleksitet skal øke gradvis gjennom kurset. Målsetningen med dette opplegget er at kursopplegget skal utgjøre en utfordringsspiral, hvor de oppgavene studentene møter i slutten av kurset er markant mer faglig kompliserte og utfordrende enn de oppgavene studentene møter i starten av kurset. Den siste oppgaven på kurset – arbeidsgruppeoppgave 6 – har tradisjonelt vært en oppgave som i kompleksitet ligner på en eksamensoppgave.

På referansegruppemøtene har det vært en gjennomgående kommentar fra studentene at denne siste arbeidsgruppeoppgaven er verdifull, og at den gir svært god læringseffekt og eksamenstrening. Samtidig gir studentene tilbakemelding om at de finner det vanskelig å besvare en slik eksamenslignende oppgave innenfor ordgrensen på 1500 ord. Dette er en innvending jeg har stor forståelse for.

Fra et pedagogisk ståsted opplever jeg det som viktig at studentene møter faglig økende utfordringer gjennom kurset. Jeg opplever også at det har stor verdi for studentene å kunne trene på en relativt omfattende og kompleks arbeidsgruppeoppgave mot slutten av kurset. Av disse grunnene opplever jeg det ikke som noen god løsning å redusere omfanget av arbeidsgruppeoppgave 6 slik at den blir lett å håndtere innenfor ordgrensen på 1500 ord. For å oppfylle oppgavens pedagogiske formål søker jeg derfor om tillatelse til å øke ordgrensen på arbeidsgruppeoppgave 6 til 2500 ord.

Jeg ser at et slikt vedtak vil ha konsekvenser for omfanget av arbeidsgruppeledernes kommentering. For å unngå en økt arbeidsbelastning på arbeidsgruppelederne foreslår jeg derfor som en forsøksordning at arbeidsgruppeoppgave 3 gjøres om til en ren diskusjonsoppgave. Det vil således ikke foreligge noe tekst arbeidsgruppelederne skal kommentere i tilknytning til arbeidsgruppe 3, noe som skulle gi rom for den økningen i arbeidsbelastning som en økning av ordgrensen på arbeidsgruppeoppgave 6 vil medføre.

Jan-Ove Færstad
Kursansvarlig JUS 122

Tilbake til sakslisten